KESKI-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUKSEN
RAPORTTEJA 5 | 2008

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden ja monivaikutteisten kosteikkojen yleissuunnitelma, Karstula ja Kyyjärvi

Ilona Yliniemi

Keski-Suomen ympäristökeskus

KESKI-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUKSEN
RAPORTTEJA 5 | 2008

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden ja monivaikutteisten kosteikkojen yleissuunnitelma, Karstula ja Kyyjärvi

Ilona Yliniemi

Jyväskylä 2008

Keski-Suomen ympäristökeskus

KESKI-SUOMEN
YMPÄRISTÖKESKUS

KESKI-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUKSEN RAPORTTEJA 5 | 2008
Keski-Suomen ympäristökeskus
Luonto ja kulttuuriympäristöt

Taitto: Jan Lustig
Kansikuva: Ilona Yliniemi
Sisäsivujen kuvat: Ilona Yliniemi

Julkaisu on saatavana myös internetistä:
www.ymparisto.fi/julkaisut

Edita Prima Oy, Helsinki 2008

ISBN 978-952-11-3265-0 (nid.)
ISBN 978-952-11-3266-7 (PDF)
ISSN 1796-1890 (pain.)
ISSN 1796-1904 (verkkoj.)

SISÄLTÖ

1 Johdanto 5

2 Yleissuunnittelun taustaa 6

3 Menetelmät

3.1 **Suunnittelualueen valinta ja rajaus 8**
3.2 **Esiselvitys 8**
3.3 **Tiedotus 9**
3.4 **Maastotyöt 10**

4 Suunnittelualueen yleiskuvaus 11

4.1 **Maiseman ja luonnon erityispiirteitä 11**
4.2 **Suunnittelualueen valuma-alueen ominaisuuksia 12**

5 Suunnittelualueen kohteet yleisesti 14

6 Kohdekuvaukset 15

7 Kohteiden yleisiä hoito-ohjeita 45

7.1 **Perinnebiotoopit 45**
7.2 **Metsäsaarekkeet ja reunavyöhykkeet 47**
7.3 **Erilaiset pientareet ja muut lumo-kohteet 48**

8 Hoidon toteutus ja rahoitus 49

8.1 **Ympäristötuen erityistuet 49**
8.2 **Ei-tuotannollisten investointien tuki 51**
8.3 **Leader-toimintatapa 52**
8.4 **Erityistukien hakeminen 52**
8.5 **Muut rahoitusmahdollisuudet 53**

Lähteet

1 Johdanto

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden (Lumo-) ja kosteikkojen yleissuunnittelun tavoitteena on ohjata ja tehostaa maatalotalousympäristön luonnon hoitoa ja vesiensuojelua. Yleissuunnittelussa kartoitetaan suunnittelualueilla sijaitsevia luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä kohteita ja esitetään toimenpidesuosituksia niiden hoidolle ja kunnostukselle. Lisäksi selvitetään paikkoja, joihin olisi mahdollista perustaa luonnon monimuotoisuutta ja vesiensuojelua edistäviä kosteikkoja ja suojavyöhykkeitä.

Yleissuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteutus on aina vapaaehtoista. Pyrkimyksenä on kohdentaa maatalouden ympäristötuen erityistukia ja ei-tuotannollisten investointien tukia oikeisiin kohteisiin ja samalla innostaa viljelijöitä hakemaan kyseisiä tukia. Ympäristötukijärjestelmään on Keski-Suomessa sitoutunut lähes 89 % tiloista. Maatalouden ympäristötuen vapaaehtoiset erityistuet ja ei-tuotannollisten investointien tuki ovat maatalousympäristöjen luonnon monimuotoisuuskohteiden hoidon ja maatalouden vesiensuojelutoimien pääasiallinen rahoitusmuoto. Yleissuunnitelman toivotaan madaltavan kynnystä tukien hakuun, kun tukikelpoisia kohteita ja niille sopivia hoitomuotoja esitellään maataloustuottajille jaettavassa julkaisussa. Yleissuunnitelma toimii pohjana tarkemmille kohdekohtaisille hoitosuunnitelmille ja esitetyt kohteet ovat rahoituspäätöksiä tehtäessä etusijalla.

Yleissuunnitelmassa esiteltyjen kohteiden hoitoon soveltuvia erityistukimuotoja on yhteensä neljä: perinnebiotooppien hoito, luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen, monivaikutteisen kosteikon hoito ja suojavyöhykkeen perustaminen ja hoito. Uutta ei-tuotannollisten investointien tukea voi hakea kosteikon perustamiseen sekä perinnebiotoopin kunnostamiseen. Maanviljelijöiden lisäksi perinnebiotooppeja ja kosteikoita koskevia tukia voivat hakea LEADER-toimintatavan kautta myös rekisteröityneet yhdistykset.

Tämä yleissuunnitelma kattaa Karstulan ja Kyyjärven kunnista Kiminginjoen ja –järven, Oikarinjoen ja Kyyjärven ympäristöjen maatalousvaltaiset alueet. Suunnitelman on laatinut FM Ilona Yliniemi Keski-Suomen ympäristökeskuksesta. Yleissuunnittelu maastotöineen toteutettiin 1.6.—30.9.2008 välisenä aikana. Yleissuunnittelun etenemistä ohjasi ohjausryhmä, jossa oli TE-keskuksen, Keski-Suomen ympäristökeskuksen, MTK Keski-Suomen ja MTK:n paikallisjaostojen, ProAgria Keski-Suomen sekä kuntien edustus. Ohjausryhmä kokoontui suunnittelun aikana kolme kertaa.

Ohjausryhmän muodostivat:

Puheenjohtaja	Maaseutuasiamies Seppo Äijänen, Karstulan ja Kyyjärven kunnat
Sihteeri	Suunnittelija Ilona Yliniemi, Keski-Suomen ympäristökeskus
Jäsenet	Raimo Pekkanen, ympäristösihteeri/mittausteknikko, Karstulan kunta
	Erkki Sorsamäki, rakennustarkastaja/ympäristösihteeri, Kyyjärven kunta
	Järjestöagrologi Anja Kettunen, MTK Keski-Suomi
	Tapani Lahti, MTK Karstula
	Lasse Kainu, MTK Kyyjärvi
	Tarkastaja Merja Lehtinen, Keski-Suomen TE-keskus
	Maisemasuunnittelija Pekka Ilen, ProAgria Keski-Suomi
	Luonnonsuojelupäällikkö Päivi Halinen, Keski-Suomen ympäristökeskus
	Yli-insinööri Ansa Selänne, Keski-Suomen ympäristökeskus
	Ylitarkastaja Liisa Horppila-Jämsä, Keski-Suomen ympäristökeskus
	Suunnittelubiologi Maija Mussaari, Keski-Suomen ympäristökeskus

2 Yleissuunnittelun taustaa

Maatalousympäristön erityispiirteitä ovat viljeltyjen peltojen lisäksi erilaiset avoimet ja puoliavoimet elinympäristöt, jotka ovat muotoutuneet muista luonnonalueista poikkeaviksi perinteisten maankäyttötapojen, lähinnä laidunnuksen ja niiton, myötä. Maatalousalueilla viihtyy runsas eliölajisto - jopa neljännes Suomen luonnonvaraisista lajeista elää ensisijaisesti maatalousympäristössä. Maatalouden tehostumisen ja rakennemuutosten myötä myös keskisuomalainen maalaismaisema on muuttunut yksipuolisemmaksi ja maatalousalueiden luonnon monimuotoisuus on vähentynyt. Viljelykset ovat suurentuneet ja samanaikaisesti muun muassa pientareet ja metsäsaarekkeet viljelysten keskellä ovat pienentyneet. Etenkin karjatalouden väheneminen ja eläinten siirtyminen peltolaitumille on vaikuttanut negatiivisesti maatalousympäristön eliöstöön. Luonnonniityt ja -laitumet ovat monissa tapauksissa jääneet pensoittumaan ja metsittymään. Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden säilyminen edellyttääkin jatkuvaa ihmistoimintaa ja monimuotoisuuden kannalta tärkeiden kohteiden hoitoa.

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuutta lisäävät myös kosteikot ja pelloille perustettavat suojavyöhykkeet. Nämä ovat tärkeitä vesiensuojelullisia keinoja, joiden avulla voidaan merkittävästi vähentää maatalouden vesistöille aiheuttamaa kuormitusta. Peltoviljely kuormittaa vesistöjä lannoitetusta maaperästä huuhtoutuvien ravinteiden ja vesistöihin kulkeutuvan kiintoaineen kautta. Peltoviljelyn lisäksi maatalouden vesistökuormitusta aiheutuu myös kotieläintuotannosta. Kosteikkojen avulla vedestä pidättyy ravinteita kosteikkoon laskeutuvan kiintoaineksen kautta. Lisäksi kosteikkojen kasvillisuus ja mikrobiologinen toiminta vähentävät vedessä olevia ravinteita. Suojavyöhykkeet vesistöihin viettävillä pelloilla ja tulva-alueilla vähentävät pintavaluntaa ja siten maa-aineksen ja ravinteiden pääsyä veteen. Ne, yhdessä kosteikkojen kanssa, vähentävät vesien rehevöitymistä ja ojien ja rantojen ruoppaustarvetta.

Yleissuunnittelu on yksi tapa lisätä viljelijöiden tietämystä ja kiinnostusta ympäristönhoitoon. Maa- ja metsätalousministeriön rahoittamia maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden (lumo-) yleissuunnitelmia on tehty valtakunnallisesti vuodesta 2001 lähtien. Ensimmäinen Keski-Suomessa toteutettu lumo-yleissuunnitelma tehtiin vuonna 2003 Saarijärven reitin valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle. Vuoden 2004 suunnittelualueena olivat maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet Honkolan ja Koiviston kylät Äänekoskella ja vuonna 2005 lumo-yleissuunnitelma tehtiin Kinnulaan, Muholan ja Urpilan kylille. Vuonna 2006 lumo-yleissuunnitelmia tuotettiin Keski-Suomessa kaksi kappaletta: yksi Jämsän Alhojärven alueelle ja toinen Kuhmoisten Ruolahteen ja Tehinniemeen. Suojavyöhykkeiden yleissuunnitelmia Keski-Suomessa on tehty aikaisempina vuosina yhdeksän kappaletta.

Maatalousalueiden lumo- ja ja monivaikutteisten kosteikkojen yleissuunnittelua on tehty Keski-Suomessa vuodesta 2007 lähtien. Vuoden 2007 yleissuunnitelmat sijoittuivat Hankasalmelle ja Laukaaseen. Maastotöiden aikana suunnittelualueiksi tarkentuivat Laukaassa Vatian, Haapalan ja Haapasuon kylät, Tarvaalan kylä lähialueineen sekä Savion ja Puttolan kylät. Hankasalmella yleissuunnittelua tehtiin Iso- ja Pieni-Kaihlanen -järvien lähialueilla, Niemisjärven ympäristössä sekä Hankasalmen aseman seudulla. Suunnittelussa kartoitettiin lumo-kohteiden lisäksi myös kosteikoille sopivia perustamispaikkoja sekä osoitettiin joitakin suojavyöhykkeille otollisia peltoalueita.

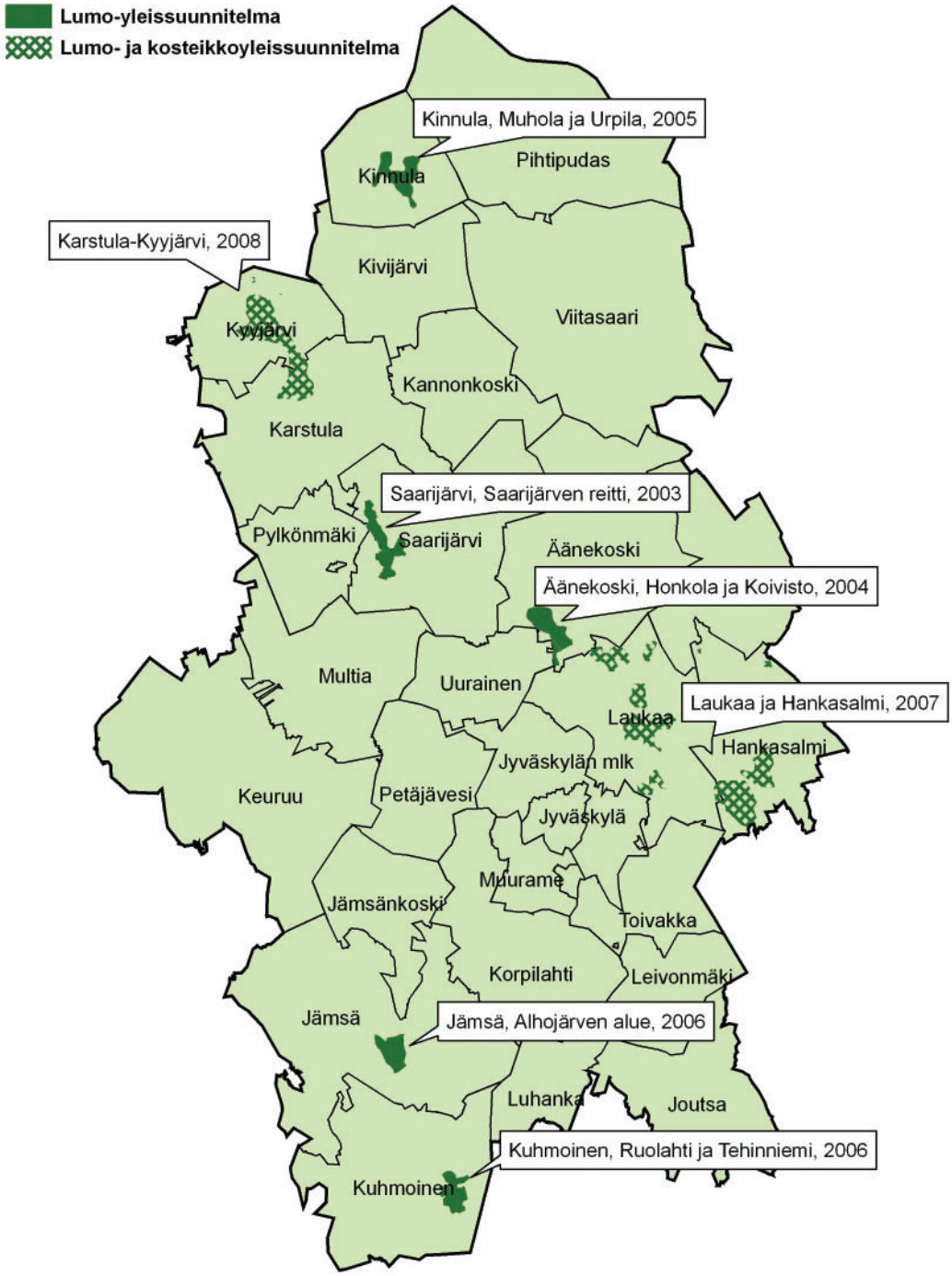

Kuva 1. Keski-Suomen lumo- ja kosteikkoyleissuunnittelualueet.
© Maanmittauslaitoslupa nro 7/MYY/08

Tämä vuonna 2008 toteutettu yleissuunnitelma jatkaa lumo- ja monivaikutteisten kosteikkojen yleissuunnittelua. Suunnitelmassa on esitelty Kyyjärven, Kiminginjärven, Kiminginjoen ja Oikarinjoen maatalousympäristössä sijaitsevia lumo-kohteita, esitetty ehdotuksia monivaikutteisten kosteikkojen perustamispaikoiksi sekä arvioitu myös suojavyöhykkeiden tarpeellisuutta alueen joen- ja järvenrantapelloilla.

3 Menetelmät

3.1

Suunnittelualueen valinta ja rajaus

Suunnittelualueen valintaan vaikutti vesistöjen tila: Kyyjärvi, Kiminginjoki ja –järvi sekä Oikarinjoki on todettu vesienhoitosuunnitelmaa laadittaessa vesistöksi, jonka ei arvioida saavuttavan hyvää tilaa vuoteen 2015 mennessä. Maatalous on kyseisellä alueella myös merkittävä vesistökuormittaja. Tästä syystä alueelle oli perusteltua kohdentaa kosteikkoyleissuunnittelua, jonka avulla maatalouden vesistöille aiheuttamaa kuormitusta voitaisiin mahdollisesti vähentää.

Alueella on elinvoimaista maataloutta, karjatiloja ja niiden ansiosta myös arvokkaita maisemia: Pölkin kylä ja Kiminki-Oikari ovat maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Aktiivinen viljely ja karjanpito on edellytyksenä myös lumo-kohteiden löytymiselle ja erityisesti niiden hoidolle. Yleissuunnittelualueelle ei tehty tiukkaa rajausta, vaan maatalousvaltaisia alueita Kyyjärven, Kiminginjärven ja Oikarinjoen sekä Kiminginjoen vesistöalueilla päätettiin käydä läpi niin paljon kun maastotöiden aikana oli mahdollista, aloittaen Kimingin kylän lähiympäristöstä.

Maastotöiden aikana suunnittelualueeksi tarkentuivat Kimingin kylä lähialueineen, Oikarin kylä, Kyyjärven keskusalue, Mäntyperän ja Järvenpään alue sekä Pölkin kylä. Nurmijoelta ehdittiin ottamaan suunnitteluun mukaan vain muutama tila. Näiden alueiden lisäksi suunnitelmaan otettiin mukaan myös muutamia viljelijöiden ilmoittamia kohteita esimerkiksi Noposenahosta. Suunnittelualueen pinta-alaksi muodostui noin 9 600 hehtaaria, josta kuitenkin huomattava osuus on vesistöä.

3.2

Esiselvitys

Yleissuunnitelman laatiminen alkoi kesäkuussa 2008 esiselvitysaineiston kokoamisella. Esiselvityksessä kartoitettiin alueilla aikaisemmin tehdyt luontoselvitykset ja muut saatavissa olevat luontotiedot ympäristöhallinnon paikkatietoaineistojen avulla. Alueelta selvitettiin mm. aiemmin inventoidut perinnebiotoopit, maakunnallisesti arvokkaat rakennetut ympäristöt, nykyiset erityistukikohteet, muinaisjäännökset, perustetut luonnonsuojelualueet ja vielä toteuttamattomat luonnonsuojeluohjelmien alueet. Esiselvityksessä huomioitiin myös pohjavesialueet sekä uhanalaisien lajien esiintymisalueet. Karttatarkastelun avulla arvioitiin kohteita, joissa olisi mahdollisesti tarvetta suojavyöhykkeille ja kosteikoille. Esiselvityksen perusteella saatuja tietoja käytettiin hyväksi maastotöitä suunniteltaessa.

3.3

Tiedotus

Yleissuunnittelun aloittamisesta tiedotettiin kesäkuussa 2008 Keski-Suomen ympäristökeskuksen, ja MTK Keski-Suomen internetsivuilla. Hankkeesta lähti tällöin tiedote myös lehdistölle. Maataloustuottajalle lähetettiin tiedotekirje yleissuunnittelun aloittamisesta, jotta kaikki halukkaat saattoivat esittää kohteita maastokäyntikohteiksi. Kaikkiaan kirje lähetettiin 89 talouteen, joista lopulta yli puolet tavattiin henkilökohtaisesti.

Viljelijöille, maanomistajille ja muille asiasta kiinnostuneille pidettiin kesäkuussa (16.6.2008) ennen maastotöiden alkua tiedotustilaisuus, jossa esiteltiin yleissuunnittelun yleisiä periaatteita ja aikataulua. Yleisötilaisuudesta tiedotettiin maataloustuottajille lähetetyn kirjeen lisäksi paikallislehden kautta. Yleissuunnittelun maastotöiden päättymisestä ja tuloksista julkaistiin syyskuun alussa tiedote Keski-Suomen ympäristökeskuksen verkkosivuilla sekä pidettiin toinen yleisötilaisuus (2.9.2008). Yleissuunnitelman alustava raportti oli syyskuun ensimmäisen viikon ajan nähtävillä kunnanvirastoilla.

Yleisötilaisuuksista tiedotettiin paikallislehden kautta ja niiden ajankohta oli nähtävillä myös MTK Keski-Suomen verkkosivuilla. Yleisötilaisuuksissa maanomistajilla oli mahdollisuus saada lisätietoja yleissuunnittelusta ja kohteisiin soveltuvista tukimuodoista, esittää mielipiteitään ja kommentoida suunnitelmaluonnosta. Suunnitelman valmistuttua se postitettiin niille maataloustuottajille, joiden kohteita oli yleissuunnitelmassa.

Kuva 2. Vuoden 2008 lumo- ja kosteikkoyleissuunnittelun ohjausryhmäläisiä maastossa tutustumassa suunnittelualueen kohteisiin.

3.4

Maastotyöt

Maastotyöt aloitettiin kesäkuun lopulla ja viimeiset maastokäynnit tehtiin elokuun alussa. Yhteensä 15 maastopäivän aikana tehtiin 58 tilakäyntiä. Yleissuunnittelun matka-ajot pystyttiin osittain yhdistämään ympäristökeskuksen ja tiehallinnon yhteishankkeena toteutettavien tienvarsien kasvi-inventointien (TIEVA-hanke) kanssa, minkä avulla maastotöiden budjettiin saatiin lisää liikkumavaraa.

Tilakäynneillä keskusteltiin viljelijöiden kanssa kohteiden hoidosta ja niiden rahoituksen mahdollisuuksista. Suunnittelualueelta pyrittiin kartoittaman alueella olevat luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävimmät kohteet ja löytämään paikkoja monivaikutteisille kosteikoille ja suojavyöhykkeille. Lisäksi käytiin kohteilla, joita maanomistajat olivat ilmoittaneet.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävistä kohteista kirjattiin maastokäynnin aikana elinympäristötyyppi – esimerkiksi oliko kohde perinnebiotooppi, metsä-, puu- tai kivisaareke pellolla, pellon reunavyöhyke, joki-, puro- tai ojauoma pientareineen, jo olemassa oleva kosteikko, pelto- tai tilustie pientareineen tai joku muu lumo-kohde. Kohteesta pyrittiin muodostamaan mahdollisimman selkeä yleiskuvaus, jossa luonnehditaan kohteen erityispiirteitä ja kasvilajistoa.

Haastattelemalla maanomistajaa saatiin tietää kohteiden aikaisemmasta maankäytöstä ja hoidosta. Kohteiden maisemallinen, kulttuurihistoriallinen ja biologinen merkitys arvioitiin kerättyjen tietojen perusteella ja kohteiden erityispiirteet huomioon ottaen mietittiin niille sopivia hoito- ja erityistukimuotoja. Itse suunnitelmaan otettiin mukaan lähinnä kohteita, joilla oli merkitystä maiseman tai luonnon monimuotoisuuden kannalta, ja joiden hoitoon on mahdollista soveltaa erityistukia.

Maastotöissä merkittiin ylös mahdolliset kosteikkojen perustamispaikat, jonka jälkeen potentiaalisien kohteiden yläpuolisen valuma-alueen peltojen osuus (%) kokonaismaapinta-alasta määritettiin. Suunnitelmassa esitettyjen mahdollisten kosteikkojen perustamispaikkojen yläpuolisen valuma-alueen peltopinta-ala on pääosin yli 20 %. Muutamissa kohteissa tämä kriteeri ei täyty, mutta kosteikon perustaminen/hoito muutoin perusteltua.

Kaikkia suunnittelualueen viljelijöitä ei tavoitettu, joten käytännössä suunnitelmasta on voinut jäädä pois kohteita, jotka ovat merkittäviä luonnon monimuotoisuuden kannalta ja joille saattaisi voida hakea erityistukia. Tiloilla saattaa olla suunnitelmassa mainittujen kohteiden lisäksi myös pienempiä kohteita, kuten esimerkiksi hoitamisen arvoisia reunavyöhykkeitä ja pientareita, joiden vaaliminen on luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeää. Myös mahdollisia kosteikkojen perustamispaikkoja voi löytyä lisää suunnittelualueelta. Poisjääneet kohteet arvioidaan tapauskohtaisesti erityistukien hakemisen yhteydessä.

4 Suunnittelualueen yleiskuvaus

4.1

Maiseman ja luonnon erityispiirteitä

Suunnittelualue sijoittuu luoteiseen Keski-Suomeen, joka kuuluu Suomenselän maisemamaakuntaan. Suomenselkä on Järvi-Suomen ja Pohjanmaan välistä vaihettumisvyöhykettä, vedenjakajaseutua, jonka maastonmuodot ovat tyypillisesti loivasti kumpuilevaa, karua ja soista. Karstulan ja Kyyjärven alue on pinnanmuodoiltaan tasaista, verraten korkeaa ylänköä. Pienet korkeuserot rajoittavatkin alueelle mahdollisesti perustettavien kosteikkojen määrää. Alueella on, kuten Suomenselällä yleisestikin, harvakseltaan matalahkoja luode-kaakko -suuntaisia harjujaksoja. Pohjavesialueet sijaitsevat pääosin harjumuodostelmien yhteydessä.

Suunnittelualue kuuluu kasvillisuudeltaan keskiboreaaliseen vyöhykkeeseen, Pohjanmaan ala-alueeseen. Vallitseva maalaji on moreeni. Kasvillisuus on pääasiassa karua ja niukkalajista. Metsät ovat valtaosin puolukkatyypin mäntykankaita. Lehtipuiden osuus on vähäinen. Lehdot ovat harvinaisia ja kasvistossa erottuvat pohjoiset piirteet. Alueen korkeudesta ja tasaisuudesta johtuen haihdunta on vähäistä, joten soita on syntynyt runsaasti. Alunperin maaperästä yli puolet on ollut suota, mutta nykyään tästä alasta suurin osa on ojitettu metsätalouskäyttöön, varattu turvetuotantoon tai raivattu pelloksi. Alueelta löytyy muutamia laajahkoja yhtenäisiä viljelyalueita, kuten Karstulan Kiminki, Kyyjärven keskusalue ja Kyyjärven Pölkin kylä. (Jäppinen 2006).

Karu metsäluonto ja soille raivatut pellot vaikuttavat myös lumo-kohteiden määrään, joita löytyi suunnittelualueelta verraten vähän. Maataloushistoria on myös paikoin melko lyhyttä: asutus on paljolti sodan jälkeen syntynyttä, mikä sekin on vaikuttanut perinneympäristöjen vähyyteen – aika niiden muodostumiseen on ollut suhteellisen lyhyt.

Kuva 3. Suunnittelualueen pinnanmuodot ovat hyvin tasaisia ja pellot ovat usein raivattu soille. Kuva Kyyjärven keskusalueen laajoilta peltoalueilta.

4.2

Suunnittelualueen valuma-alueen ominaisuuksia

Suurin osa Keski-Suomesta, myös Karstulan ja Kyyjärven kunnat, kuuluvat Kymijoen vesistöalueeseen. Suunnittelualue sijoittuu suurimmaksi osaksi pienemmille Kyyjärven, Kiminginjärven-Oikarinjoen ja Kiminginjoen vesistöalueille. Näiden alueiden yhteispinta-ala noin 166 km^2. Suunnittelualueeseen kuuluu myös pieniä osia Nopolanjoen ja Kortejoen vesistöalueista. Vesistöt kuuluvat Saarijärven reitin vesistöön ja muodostavat merkittävän osan sen pohjoisimmista alueista.

Kyyjärven alueen (14.463) pinta-ala on 70 km^2, josta metsää on 60,0% ja peltoa 11,5%. Kiminginjärven-Oikarinjoen alueen (14.642) 75 km^2 kokonaispinta-alasta metsää on 83% ja peltoa noin 10%. 24 km^2 kokoisen Kiminginjoen alueen (14.641) vastaavat prosentit ovat metsää 80 ja peltoa 15. Maatalouden aiheuttaman kokonaistypen ja –fosforin kuormituksen määrän kaikilla edellä mainituilla vesistöalueilla on arvioitu olevan yli 50% kokonaiskuormituksesta.

Merkittäviä järviä suunnittelualueella ovat Kyyjärvi ja Kiminginjärvi. Järvien vedenlaatu on arvioitu pääosin vuosien 2000—2007 seurantatulosten perusteella luokkaan tyydyttävä. Suunnittelualueen joista Oikarinjoen ja Kiminginjoen vedenlaatu on arvioitu tyydyttäväksi. Hirvijoen ja Nopolanjoen vesi on luokiteltu välttäväksi. Maataloutta on keskittynyt erityisesti lähelle järviä ja Oikarinjoen ja Kiminginjoen varsilla on runsaasti peltoja.

Kuva 4. Oikarin kylän avointa peltomaisemaa Kyyjärvellä.

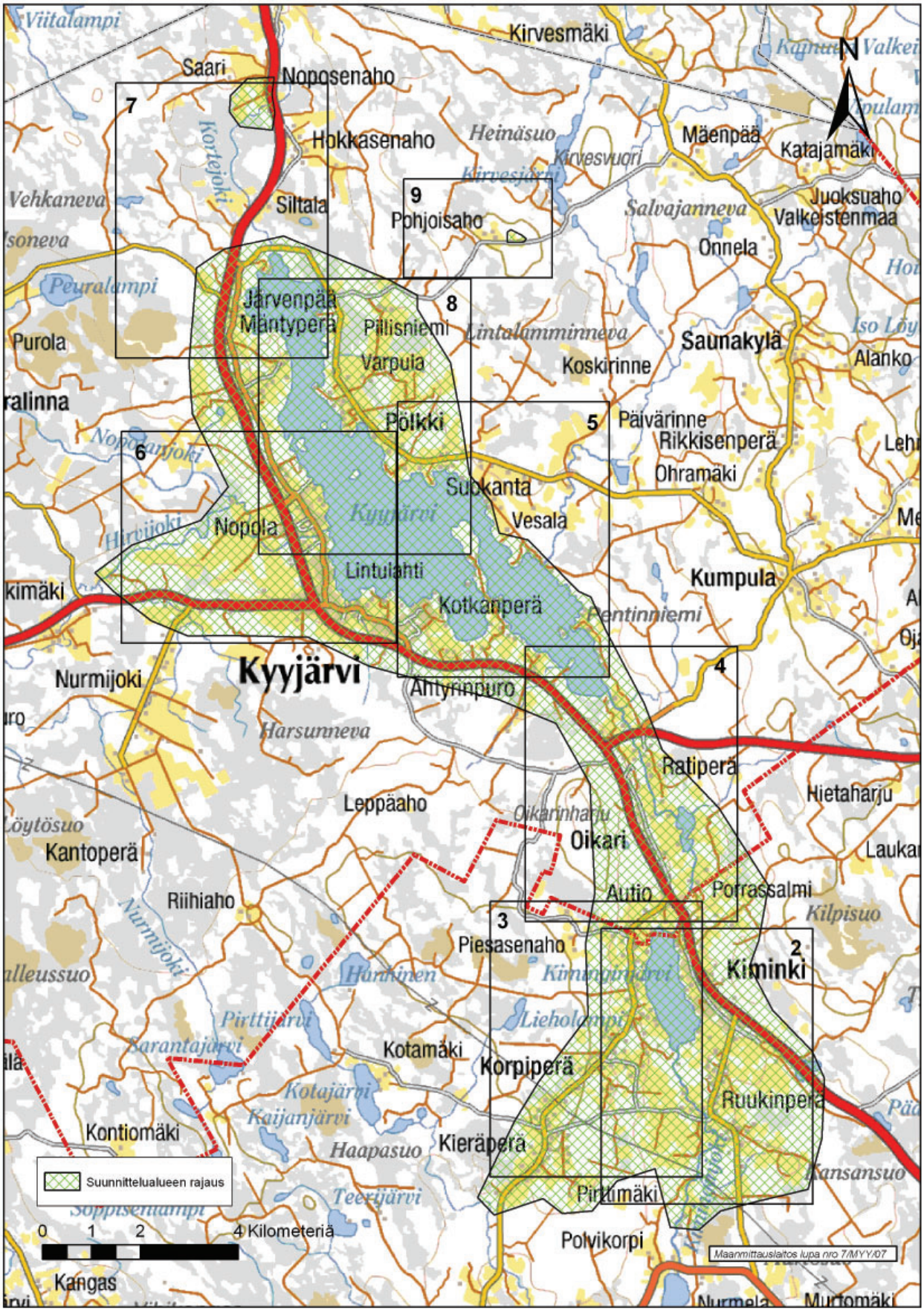

Kartta 1. Suunnittelualueen rajaus ja tarkempien suunnitelmakarttojen (2—9) sijainti yleissuunnittelualueella.

5 Suunnittelualueen kohteet yleisesti

Suunnitelmaan sisältyy yhteensä 52 kohdetta, joista suurin osa on muodostettu yhdistämällä useita pienempiä erillisiä kohteita. Näistä luonnon monimuotoisuus- (lumo-) kohteita on 37 ja loput vesiensuojeluun painottuneita kohteita, kuten kosteikkojen perustamiseen sopivia paikkoja. Lumo-kohteiden yhteenlaskettu pinta-ala noin 44 ha. Pinta-alaltaan lumo-kohteet vaihtelevat parin aarin kokoisista saarekkeista muutamien hehtaarien laajuisiin kokonaisuuksiin. Kohteiden rajaus ja pinta-ala ovat kuitenkin vain suuntaa antavia. Erityistukisuunnitelmaa varten alueen rajaus on tarkistettava maastossa ja pinta-ala merkittävä tarkemmin erilliseen suunnitelmakarttaan (erityistukia ja niiden hakumenettelyä on esitelty kappaleessa 8).

Suunnittelualueelle tyypillisiä lumo-kohteita ovat erilaiset reunavyöhykkeet ja pelloilla sijaitsevat metsä- ja puusaarekkeet. Reunavyöhykkeet ovat pääasiassa peltojen ja vesistöjen välisiä rantavyöhykkeitä sekä maiseman kannalta tärkeitä reunavyöhykkeitä. Suunnitelmaan on otettu mukaan myös muutamia puukujanteita, pientareita ja laajoihin peltoaukioihin vaihtelua tuovia latoja ympäristöineen. Perinnebiotooppeja alueelta löytyi niukasti.

Jokaisesta lumo-kohteesta on kohteen yleiskuvaus, hoitosuositukset ja rahoitusmuodon esittely. Kuvauskohdassa esitellään kohteen kasvillisuutta, erityispiirteitä sekä merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta. Hoitosuositus –otsikon alla on kohdekohtainen hoito-ohje. Rahoitusmuodossa kerrotaan mitä erityistuen muotoa kohteeseen voi hakea. Hoitosuosituksissa on esitetty hoitotoimenpiteitä erityisesti kyseiselle kohteelle. Elinympäristötyyppeihin ja niiden hoitomuotoihin liittyvät yleiset ohjeet on lisäksi hyvä tarkastaa kappaleen 7 luvuista. Suunnitelmassa olevista kartoista selviää kohteen elinympäristötyyppi ja sijainti suunnittelualueella.

Alustavia kosteikkojen perustamispaikkoja, tai paikkoja, jossa on tarvetta muille vesiensuojelutoimille, on osoitettu 15 kappaletta. Paikat on merkitty suuntaa antavasti kartoille ja niistä on kuvaus tekstissä. Karttoihin on myös merkitty jo perustettuja laskeutusaltaita ja suojavyöhykkeitä. Kosteikkojen perustamiseen voi hakea ei-tuotannollisten investointien tukea ja hoitoon monivaikutteisen kosteikon hoito- erityistukea. Monivaikutteisen kosteikon hoito- erityistukea voi hakea myös jo perustettujen laskeutusaltaiden ja kosteikkojen hoitoon, jos niillä ei ole voimassa olevaa erityistukisopimusta. Joitakin vanhoja laskeutusaltaita voidaan kunnostaa kosteikoiksi. Näistä on kuvaus tekstissä. Tukia haettaessa tulee kosteikkokohteisiin laatia yksityiskohtaiset rakentamis- ja perustamissuunnitelmat sekä hoitosuunnitelmat. Tarkemmat tiedot tukien hausta ja esimerkiksi suunnitelmia laativista tahoista löytyvät kappaleesta 8.

Suojavyöhykkeiden tarvealueita ei ole kattavasti inventoitu. Suojavyöhykkeitä on suunnitelmassa osoitettu lähinnä kohteille, jotka muodostavat kokonaisuuksia lumo-kohteiden tai perustettavien kosteikkojen kanssa tai alueille, jotka ovat selkeitä tulvapeltoja. Näiden lisäksi suojavyöhykkeiden perustaminen on perusteltua kaikille rantapelloille (vaikka kartoissa ei näitä olisikaan merkitty suojavyöhykesuosituksella), jos ne ovat kaltevia tai sijaitsevat toistuvista tulvista kärsivillä alueilla. Suojavyöhykesopimuksia olisi tarpeellista tehdä myös pelloille, jotka sijaitsevat pohjavesialueilla. Näitä ei ole erikseen merkitty kartoille, mutta pohjavesialueen rajat ovat kartoilla näkyvissä.

6 Kohdekuvaukset

1. Joenvarsiympäristö
Kuvaus: Kohde on peltojen ja Kiminginjoen väliin jäävää reunavyöhykettä, jota hoidetaan erityistuen avulla. Puoliavoimeksi raivatulla reunavyöhykkeellä on merkitystä maiseman ja luonnon monimuotoisuuden kannalta. Alue tarjoaa kasvuympäristön luonnonvaraisille kasveille sekä suojapaikkoja ja ravintoa lukuisille eliölajeille. Alueen arvoa lisää sen sijainti Kiminki-Oikari maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella ja läheisyys joen vastarannalla sijaitsevaan Villelän perinnemaisemakohteeseen.
Hoito: Erityistuen mukainen hoito (raivaus).
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

2. Villelän perinnebiotooppi
Kuvaus: Villelän tilan lähiympäristössä on vanhaa laidunaluetta, joka on otettu uudestaan laidunkäyttöön erityistuen avulla. Kohde sijaitsee Kiminki-Oikari maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella. Laidunalueeseen sisältyy vuonna 1995 Keski-Suomen perinnemaisemainventoinnissa paikallisesti arvokkaaksi (P) inventoitua perinnebiotooppia. Alue on pääosin vanhaa hakaa, joka on päässyt laidunnuksessa olleen tauon aikana sulkeutumaan: alueelle on kasvanut runsaasti nuorta koivikkoa ja muuta nuorta puustoa ja pensaita. Alueen hakamaarakenne on kuitenkin vielä nähtävissä vanhojen runsasoksaisten hakamaakoivujen ja pensaskerroksen katajan muodossa.
Hoito: Erityistuen mukainen hoito (laidunnus ja raivaus).
Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki.

3. Ruukinkosken ympäristö
Kuvaus: Kiminginjoen Ruukinkosken kohdalla sijaitsee historiallisesti merkittävä entinen ruukkiympäristö. Alueella on todettu olevan maakunnallista historiallista arvoa teollisuusarkeologisena kohteena (Keski-Suomen museon inventoinnit 1988). Kohteen arvoa lisää sen sijainti Kiminki-Oikari maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella. Alueella kasvaa runsaasti koivua ja muita lehtipuita sekä pajupensaikkoa. Paikoitellen alueella on avoimempia kohtia, jolloin kenttäkerroksessa esiintyy runsaasti mesikasveja sekä tavallisia niittylajeja. Kohteen eteläpäässä alue muuttuu kapeaksi puoliavoimeksi joen ja peltojen reunavyöhykkeeksi. Alueella on ollut aikaisemmin laidunnusta, jolloin alue on ollut avoin perinnebiotooppi. Vuosikymmenten laiduntauon aikana alue on pahasti sulkeutunut ja perinnebiotooppipiirteet lähes hävinneet. Ruukinkoskeen on tehty vuonna 2007 kalataloudellista koskikunnostusta, jolloin myös rantojen pensaskerrosta on raivattu. Kohteella on merkitystä sekä maiseman että luonnon monimuotoisuuden kannalta.
Hoito: Tien eteläpuolisesta alueesta varsinkin joen länsipuoli sopisi hyvin laitumeksi. Myös muut kohteen osat hyötyisivät laidunnuksesta. Alueille olisi hyvä tehdä peruskunnostusta alkuraivauksen muodossa. Raivauksen avulla alueen puustosta voitaisiin muodostaa mahdollisimman hakamainen ja palauttaa ennen avoimet, nyt pensoittuneet, alueet takaisin avoimiksi laidunalueiksi. Kapeiden reunavyöhykkeiden sekä tien pohjoispuolisen osan hoidoksi sopii raivaus, jonka avulla joenvarsiympäristöt pysyvät avoimina/puoliavoimina (lisää lumo-kohteiden raivausohjeita löytyy kappaleesta 7). Alkuraivauksen jälkeen aloitettu laidunnus täydentäisi kohteen hoidon.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki tai perinnebiotooppien hoidon erityistuki.
Suojavyöhyke: Ruukinkosken läheiselle rantapellolle on mahdollista perustaa suojavyöhyke tulva-alueelle.

4. Reunavyöhyke ja puusaareke
Kuvaus: Haaviston tilan lähialueilla sijaitsee pellolla lehtipuuvaltainen metsäsaareke. Saareke on kivinen ja siellä on jäänteitä vanhoista perunakuopista. Kiminginjoen ja peltojen väliin jää lehtipuuvaltainen reunavyöhyke. Luontaisen kasvillisuuden alue on vaihtelevaa: paikoin tiheäpuustoista, paikoin puoliavointa/avointa.
Hoito: Saarekkeen hoidoksi sopisi kevyt laidunnus, joka toteutunee tulevaisuudessa ympäröivän pellon tullessa hevoslaitumeksi. Reunavyöhykettä voidaan hoitaa raivauksen avulla: tavoitteena on ylläpitää avoimien ja puoliavoimien kohtien vaihtelevuutta.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

5. Suvannon vanhat laidunalueet
Kuvaus: Kiminginjoen Suvannon läheisen peltoon rajautuu luonnonlaitumet, joilla karja on laiduntanut viimeksi 1980-luvulla. Pohjoinen osa on maaperältään melko kuivaa ja kasvillisuudessa esiintyy niittyjen peruslajistoa, mm. rätvänä, nurmipiippo ja nurmitädyke sekä huomionarvoinen nurmitatar. Alueen valtalajeja ovat heinät. Osaa alueesta on muokattu viereisen kosken kunnostuksen yhteydessä. Eteläinen osa-alue on kosteampaa. Alueen valtalajeja ovat mesiangervo, koiranputki ja maitohorsma. Alueen keskiosa nousee pieneksi kumpareeksi, jossa maaperä on kuivempaa ja kasvillisuuskin monipuolisempaa. Alueella kasvaa runsaasti mm. rätvänää ja mesimarjaa. Peltoalueen monimuotoisuutta lisää myös peltolohkon keskellä oleva pieni niemeke, jolla kasvaa muutamia pensaita sekä pellon ja joen välinen lähes avoin luontainen reunavyöhyke.
Hoito: Molemmat laidunalueet ovat alkaneet kasvamaan umpeen nuorta puustoa ja pensaikkoa. Alueiden hoidoksi sopisikin raivaus, jonka avulla voidaan palauttaa ja säilyttää vanhojen laidunalueiden avoimuus ja valoa vaativa kasvillisuus. Niemekettä ja reunavyöhykettä voidaan hoitaa säännöllisellä raivauksella. Raivaustähde olisi hyvä korjata pois alueelta, jotta se ei jäisi rehevöittämään maaperää. Kohteissa olevat vanhat puut tulisi säilyttää (*lisää lumo-kohteiden raivausohjeita löytyy kappaleesta 7*).
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.
Suojavyöhyke: Rantapellon uloin osa jää korkean tulvan aikana veden alle ja kärsii ajoittain kosteushaitoista. Tulva-alueelle on mahdollista tehdä suojavyöhykesopimus.

6. Rintalan pihaniitty lähiympäristöineen
Kuvaus: Vanhan autiotilan pihapiirissä kasvaa monipuolista niittykasvillisuutta. Hiekkapitoisella pihamaalla ja lähiympäristössä viihtyvät mm. huopakeltano, tuoksusimake, harakankello, nurmitädyke, heinätähtimö, päivänkakkara, puna-apila, niittyleinikki, hiirenvirna, kangasmaitikka, poimulehdet, siankärsämö, voikukat, koiranputki, lehtovirmajuuri ja huomionarvoinen nurmitatar. Vanhan navetan lähiympäristö on rehevöityneempää; valtalajeina ovat koiranputki ja maitohorsma. Pihapiiri rajoittuu peltoon ja viereiseen pieneen metsäalueeseen. Reuna-alueilla kasvaa muutamia kookkaampia puita ja pensaita, mm. kauniita katajia.
Hoito: Alue on alkanut kasvamaan umpeen nuoria puita ja pensaita. Avoimuuden säilyttämiseksi reunoja on jo raivattu. Hoidoksi sopii raivauksen jatkaminen. Raivausjäte olisi hyvä korjata pois alueelta, jotta se ei jää rehevöittämään maaperää. Rehevöitymisen seurauksena alueen monipuolinen kasvillisuus voi taantua. Kasvillisuus hyötyisi myös niitosta. Rehevimpiä maitohorsma ja koiranputkikasvustoja voisi niittää jopa kaksi kertaa kesässä. Niittojäte olisi hyvä korjata pois rehevöitymisen estämiseksi.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

7. Viertolan saarekkeet a—e

Kuvaus: Viertolan tilan läheisillä pelloilla sijaitsee viisi metsäsaareketta. Saarekkeet a ja b rajautuvat peltoon ja naapurin tilatiehen. Alueiden puusto on melko monipuolista varttunutta sekapuustoa: lajistoa ovat mm. mänty, kuusi, koivu ja haapa. Pensaskerroksessa kasvaa mm. pihlajaa ja nuorta koivua. Kenttäkerroksen kasvillisuuden lajeja ovat mm. oravanmarja, nurmitädyke, metsätähti, metsäkurjenpolvi, rönsy- ja niittyleinikki. Saarekkeen a ja kylätien välissä kasvaa komea maisemamänty. Alueet ovat aikoinaan olleet mukana laidunnuksessa. Puusaareke c sijaitsee keskellä peltoaukeaa. Sen puusto on sekapuustoa, puulajeja ovat mm. koivu, mänty ja kuusi. Alueella sijaitsee kivirauniota: kiviä on vuosien saatossa kerätty saarekkeeseen ympäröiviltä pelloilta. Saarekkeet d ja e ovat pieniä puusaarekkeita keskellä peltoa. Saarekkeessa d kasvaa muutama maisemakoivu. Saareketta e on raivattu; jäljelle on jätetty muutama suurempi puu ja pensas. Saarekkeilla on merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta ja etenkin maiseman, sillä ne näkyvät hienosti kylätielle elävöittäen muuten avointa peltomaisemaa. Niiden arvoa lisää sijainti Kiminki-Oikari maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.

Hoito: Saarekkeet a ja b hyötyisivät pusikoituneiden reuna-alueiden avaamisesta raivauksen avulla. Sisäosista voitaisiin poistaa myös nuorta puustoa/pensaskerrosta, jotta kenttäkerros pysyisi valoisana. Maisemamäntyä voidaan pitää esillä ympäröivän pensaikon raivauksella. Saarekkeiden varttunut puusto, ja etenkin lahopuut, tulisi säilyttää. Saareketta c voidaan hoitaa reuna-alueiden valikoivalla raivauksella, jossa otetaan esimerkiksi suurimpia puita ja kivirauniota paremmin esille luoden samalla pienympäristöjä eri eliölajeille (lisää lumo-kohteiden raivausohjeita löytyy kappaleesta 7). Saarekkeita d ja e voidaan hoitaa ylläpitoraivauksella, jonka avulla pidetään maisemapuita edelleen esillä.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

Kuva 5. Kohde 7. Saarekkeen kenttäkerroksen kasvillisuus on monipuolista ja hyötyisi pensaskerroksen ja nuoren puuston raivauksesta, etenkin alueen reunaosista.

8. Metsäsaareke
Kuvaus: Peltolaitumien keskellä sijaitsee erityistuella hoidettu metsäsaareke. Sen valtapuuna on mänty, joiden lisäksi muuta puustoa ovat mm. koivu, haapa, pajut ja kataja. Aluskasvillisuudessa viihtyvät metsälauha, puolukka, metsätähti, kultapiisku, maitohorsma, vadelma ja rätvänä. Kohteen arvoa lisää sen sijainti Kiminki-Oikari maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.
Hoito: Erityistuen mukainen hoito (raivaus). Alueen lahopuut olisi hyvä säilyttää, vaikka maapuina, sillä ne lisäävät kohteen monimuotoisuusarvoa.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

9. Kalmupuron puronvarsi
Kuvaus: Kalmupuro virtaa Siltalan ja Kotipuron tilojen peltoalueiden välissä. Uomaan on kaivettu aikoinaan pieni tekolampi ja sen vieressä on melko uusi saunarakennus. Lammen jälkeen puro virtaa mutkitellen jyrkähkössä kanjonissa. Uomaa ei ole tiettävästi muutettu tältä kohdin ja se näyttääkin lähes luonnontilaiselta kiemurrellessaan kanjonin pohjalla. Kanjonin loputtua puro virtaa suoristettuna tasamaalla. Alueen puusto on saunamökin jälkeen harvahkoa ja aikoinaan laidunnettua. Tällä kohdalla on ollut aikaisemmin erityistukisopimus. Rinteessä kasvaa monta hienoa järeää kuusta. Pohjoispuolista reunaa, joka rajoittuu peltoon, on raivattu väljäksi. Jäljelle on jätetty joitakin puita ja pensaita, mm. kuusia, harmaaleppää, haapaa, pihlajia ja koivua. Myös peltoon rajautuvaa eteläreunaa on raivattu. Aluskasvillisuudessa esiintyy runsaasti sanikkaisia, kortteita, mesiangervoa ja heiniä. Avoimilla kohdilla maitohorsma ja vadelma ovat valtalajeja. Puroympäristöt ovat merkittäviä luonnon monimuotoisuuden kannalta: niillä viihtyvät monet kyseisiin ympäristöihin sopeutuneet kasvi- ja muut eliölajit.
Hoito: Entistä laidunaluetta ja pohjoispuolen reunaa pellon välittömässä läheisyydessä voidaan hoitaa valikoivalla raivauksella. Vanhat puut sekä lahopuut tulisi säilyttää. Raivaustähde olisi hyvä korjata pois alueelta, jotta se ei jäisi rehevöittämään maaperää (lisää lumo-kohteiden raivausohjeita löytyy kappaleesta 7). Purouoman läheinen alue tulisi jättää mahdollisimman luonnontilaiseksi. Alaosan suoristettua uomaa voisi ennallistaa lisäämällä esimerkiksi mutkaisuutta uomaan.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

10. Aikaisemmin perustetut laskeutusaltaat a ja b
Kuvaus: Kalmupuroon laskevien pelto-ojien varsille on rakennettu kaksi laskeutusallasta. Isompi laskeutusaltaista (a) on pitkänomainen ja avovetinen. Pienempi altaista (b) kasvaa runsaasti vesikasveja ja reunoilla pajuja.
Hoito: Pienempi allas (b) kaipaisi kunnostamista. Altaan kunnostuksessa olisi hyvä pyrkiä kosteikkomaiseen lopputulokseen: veden tulopäähän tulisi rakentaa syvempi, tyhjennettävissä oleva osa ja loppupään voisi pitää kasvillisuuden peittämänä, matalamman veden alueena. Isompi allas (a) on silmämääräisesti hyvässä kunnossa - lietteen määrä olisi kuitenkin hyvä tarkastaa ja tarvittaessa poistaa, jotta kiintoaineen laskeutumista tapahtuisi.
Rahoitusmuoto: Molemmilla altailla on voimassaolevat erityistukisopimukset. Niiden päättyessä voidaan altaille hakea jatkossa monivaikutteisten kosteikkojen hoidon erityistukea, jolla voidaan kattaa niiden hoidosta syntyviä kustannuksia.

11. Kunnostettava laskeutusallas
Kalmupuron eteläpuolisen pellon poikki kulkevaan pelto-ojaan on perustettu laskeutusallas pellolle. Kohde voitaisiin kunnostaa monivaikutteiseksi kosteikoksi. Viereinen pelto kärsii tulvahaitoista.
Rahoitusmuoto: Kohteella ei ole voimassa olevaa erityistukisopimusta. Sen kunnostamiseksi kosteikoksi voi hakea ei-tuotannollisten investointien tukea ja hoitoon monivaikutteisten kosteikkojen hoidon erityistukea.
Suojavyöhyke: Kalmupuroon rajautuva pelto kärsii tulva- ja kosteushaitoista. Tulva-alueelle on mahdollista tehdä suojavyöhykesopimus.

12. Monivaikutteinen kosteikko
Kalmupuron pohjoispuolinen alava pelto kärsii tulvahaitoista. Kostea kulmaus (noin 0,5 ha) on jätetty osittain tästä syystä viljelemättä. Alue on muuttunut puoliavoimeksi: alueella kasvaa vaihtelevasti pajuja, heiniä ja suurruohoja. Alueelle voitaisiin rakentaa kosteikko puhdistamaan Kalmupuroon laskevan alueen yläpuolisen pelto-ojan vesiä tai mahdollisesti myös Kalmupurosta voitaisiin ohjata vettä alueelle.
Suojavyöhyke: Viljelykäytöstä poistuneen alueen viereinen pelto kärsii myös kosteudesta. Pellolle on mahdollista tehdä suojavyöhykesopimus.

Kuva 6. Kohde 12. Oikeanpuoleinen alue on jäänyt pois viljelyksestä, johtuen osittain sen tulvaherkkyydestä. Alueelle voisi perustaa vesiensuojelukosteikon, joka myös lisäisi alueen monimuotoisuutta.

13. Monivaikutteinen kosteikko
Kalmupuron varrelle olisi mahdollista perustaa laaja kosteikko usean maanomistajan yhteishankkeena. Patoamisen voisi tehdä Ruukintien alitse vievän rummun läheisyyteen. Vettä voisi nostaa yläpuolisille luonnonalueille sekä tulvapelloille, jotka jo nykyiselläänkin kärsivät tulva- ja kosteushaitoista. Kohteen yläpuolisen valuma-alueen peltopinta-alaprosentti jää alle 20, mikä pitää ottaa huomioon hankkeen rahoitusta suunniteltaessa.

14. Vanha lato ympäristöineen
Kuvaus: Kohde on vanha heinälato pellon laidalla metsäkaistaleen reunalla. Ympäristö on kasvamassa umpeen pajuja ja muuta lehtipuustoa. Aluskasvillisuuden valtalajeja ovat lähinnä heinät ja koiranputki. Lato on jo hieman kallellaan, mutta muuten melko hyvässä kunnossa. Kohteella on maisemamerkitystä sen näkyessä Ruukintielle.
Hoito: Ladon ympärystä voidaan hoitaa raivaamalla pusikkoa jättäen alueelle maisemapuita ja pensaita.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

15. Monimuotoinen piennar ja maisemareuna
Kuvaus: Vanhan kylätien ja Siltalan tilan peltojen väliin jää monimuotoinen piennar. Pientareella kasvaa runsaasti kukkivia niittykasveja. Lajistossa esiintyy mm. harakankello, päivänkakkara, puna-apila, heinätähtimö, niittyleinikki, huopaohdake, koiranputki, hiirenvirna, voikukat ja nurmitädyke. Pientareella on myös muutamia komeita maisemapuita. Monimuotoiset pientareet toimivat niittykasvien kasvupaikkoina ja niillä viihtyvät monet hyönteiset kuten näyttävät päiväperhoset. Toinen kohde on pellon ja valtatie 13:sta välinen reuna-alue, jolle on jätetty ja istutettu muutamia maisemapuita, mm. koivuja ja pihlajia. Reunavyöhykkeellä on erityistä maisemallista merkitystä sen sijaitessa vilkkaasti liikennöidyn 13-tien varrella. Tieltä avautuvat komeat näkymät Kimingin kylän ensimmäisille peltoaukeille.
Hoito: Piennarta on hoidettu raivaamalla ja pellon puolista osaa ovat päässeet myös lehmät syömään aidan alitse. Myös toista reuna-aluetta on hoidettu raivauksin ja sitä on laidunnettu osittain. Edellä mainitut hoitotoimet sopivat hyvin kohteiden hoidoksi jatkossakin. Kylätien piennarta voidaan hoitaa myös niiton avulla, mielellään kukkien siementämisen jälkeen. Niittojäte olisi hyvä korjata pois alueelta, jotta se ei jäisi rehevöittämään maaperää. Valtatien varren maisemapuita tulisi tarkkailla, jotta ne eivät kasvaisi liian tiheäksi peittäen kylämaiseman.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

16. Puukujanne
Kuvaus: Siltalan tilan läpi kulkevaa tilatietä reunustaa puukujanne. Kujanteen pääpuulaji on koivu. Tilan eteläpuoliset puut ovat vanhempia kuin pohjoispuolella olevat. Pientareilla kasvaa heinien seassa mm. oranssikeltanoa. Kohteen arvoa lisää sen sijainti Kiminki-Oikari maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.
Hoito: Puita voidaan tarvittaessa uusia istuttamalla uusia taimia. Vanhoja puita voidaan hoitaa esimerkiksi oksimalla. Vanhat, lahotkin puut, olisi kuitenkin hyvä säilyttää, sillä lahopuut tarjoavat elinympäristön useille hyönteisille, sienille ja sammalille. Lisäksi kololinnut voivat löytää niistä luontaisia pesäpaikkoja. Pientareita voidaan hoitaa niittämällä ne kasvien kukinnan ja siementämisen jälkeen. Niittojäte olisi hyvä korjata pois pientareilta, jota se ei jäisi rehevöittämään maaperää.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

17. Kiminginjärven laidunnettu rantareunavyöhyke
Kuvaus: Kiminginjärven itäpuolinen reuna on lähes täynnä mökki- tai saunatontteja. Ainoastaan yhdellä kohtaa peltojen ja järven välinen reunavyöhyke on avointa. Tällä kohtaa karja on laiduntanut reunavyöhykettä yhdessä viereisen peltolaitumen kanssa. Laidunnetuilla rantavyöhykkeillä on merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta: etenkin kahlaajat ja vesilinnut hyötyvät matalasta kasvillisuudesta. Kohteen hoidolla on myös erityistä maisemallista merkitystä sen sijaitessa Kiminki-Oikari maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.
Hoito: Laidunnuksen jatkaminen. Laidunnuspainetta tulisi tarkkailla, jotta reunavyöhykkeen kasvillisuus ei pääsisi kulumaan liikaa.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

Kiminginjoen suojavyöhykkeet
Kiminginjoen varrella on useita rantapeltoja, jotka kärsivät tulvahaitoista. Tulvapelloille on mahdollista tehdä suojavyöhykesopimus. Sopimus voidaan tehdä koko tulva-alueelle. Suojavyöhyke on perusteltua perustaa myös pelloille, joilla luontainen vyöhyke pellon ja joen välissä on kapea tai pelto viettää jokeen. Tällöin suojavyöhykkeen leveys tulisi olla keskimäärin vähintään 15 metriä. Suojavyöhykkeet ovat merkitty kartalle 2. ilman numerointia.

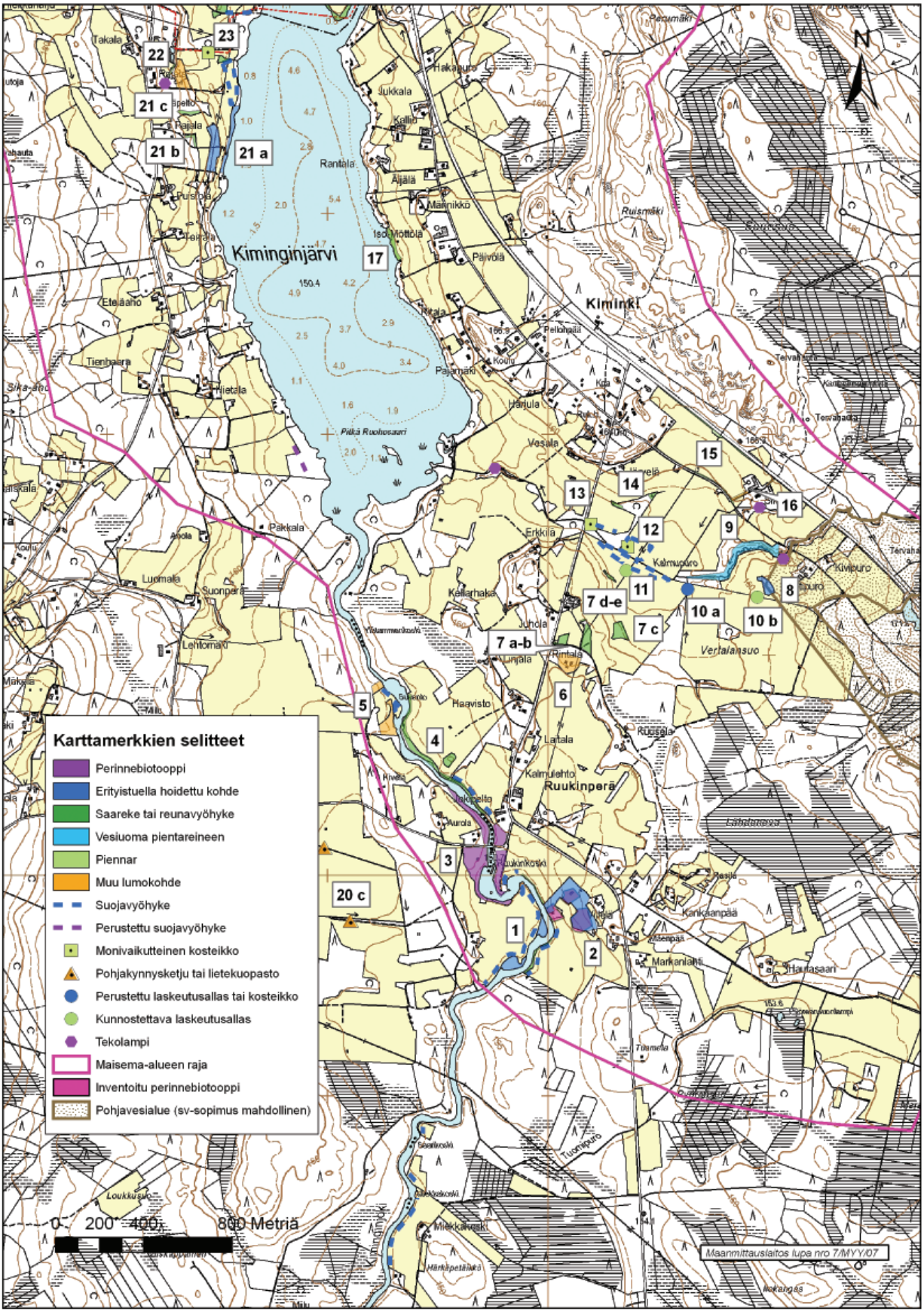

Kartta 2. Kohteet 1—17.

18. Pirttimäen lammaslaidun
Kuvaus: Pirttimäen tilan lampaat laiduntavat tilakeskuksen lähellä nurmilaidunta, josta osa on kivistä ja sammaleista luonnonlaidunta. Luonnonlaitumen puolta ei ole muokattu. Sen kasvillisuus on lyhyeksi syötyä ja kenttäkerroksen lajeja on vaikea määrittää. Aidan ulkopuolelle on jäänyt kaistale samaista laidunta, ja tällä alueella kasvillisuus on melko monipuolista. Lajistossa esiintyy mm. metsälauha, jänönsara, nurmipiippo, punanata, nurmirölli, timotei, ojakellukka, nurmitädyke, niittyleinikki, hiirenvirna, ojakärsämö, puna-apila, poimulehdet, syysmaitiainen, valkoapila sekä huomionarvoinen nurmitatar. Laitumella on havaittavissa rehevöitymistä lisäruokinnan takia, mm. runsaasti nokkoskasvustoja. Alueella on myös vanhoja maatalouskoneita ja autonromuja.
Hoito: Alueen hoidoksi sopii laidunnuksen jatkaminen. Eläimet olisi kuitenkin hyvä siirtää mahdollisimman nopeasti viereisille pelloille laitumen oman tuotoksen loputtua. Näin pakollista lisäruokaa jouduttaisiin antamaan vähemmän ja alueen rehevöityminen vähenisi. Rehevöitymisen estämisen avulla voitaisiin pysäyttää alueen kasvillisuuden taantuminen nokkosvaltaiseksi.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

19. Ainolan vanha laidunalue
Kuvaus: Ainolan tilan lähiympäristössä on vanha kivinen laidunalue, joka on ollut pois laidunkäytöstä jo vuosia. Alueella on silti vielä nähtävissä perinnebiotoopeille tyypillisiä piirteitä. Laitumella kasvaa muutamia puita ja pensaita. Kenttäkerroksen kasvillisuus on heinävaltainen. Alueen kasvilajeja ovat mm. nurmi- ja metsälauha, metsäapila, rätvänä, heinätähtimö ja nurmipiippo. Kivien kupeilla kasvaa metsävarpuja.
Hoito: Alueen hoidoksi sopisi laidunnuksen aloittaminen uudelleen.
Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki.

20. Kieräsuon pohjakynnysketjut a—c
Kieräsuon pelloilla on vain vähän korkeuseroa, mikä vaikeuttaa kosteikkojen perustamista. Kiminginjokeen laskevien valta-ojien varteen voisi kuitenkin perustaa matalia pohjakynnysketjuja tai lietekuopastoja, joiden avulla veden virtaamaa voitaisiin hidastaa, jolloin kiintoainesta sekä pohjakulkeumaa poistuisi ojista ennen niiden laskua jokeen.

21. Laidunnetut saarekkeet ja reunavyöhyke a—c
Kuvaus: Kohde a koostuu erityistuella hoidetuista peltolaitumien yhteydessä olevista puoliavoimista luonnonalueista sekä Kiminginjärven ja pellon välisestä reunavyöhykkeestä. Alueita hoidetaan laiduntamalla ja raivaamalla. Reunavyöhyke b on kuusivaltaista laidunnettua reunaa. Kohde c on puoliavointa laidunnettua reunavyöhykettä, jonka puustoisella osalla kasvaa harvakseltaan koivuja ja pihlajia. Avoin alue reunavyöhykkeestä on melko rehevää: valtalajeina ovat mm. niitty- ja rönsyleinikki. Kohteiden hoidolla on erityistä maisemallista merkitystä niiden sijaitessa Kiminki-Oikari maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.
Hoito: Kohde a: erityistuen mukainen hoito (laidunnus ja raivaus). Kohteiden b ja c hoidoksi sopii laidunnuksen jatkaminen.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

22. Monimuotoinen piennar ja vanha laidunalue
Kuvaus: Rajalan tilan peltotien piennar on kuiva ja paahteinen. Lämpimässä kasvuympäristössä viihtyvät monet niittykasvit ja hyönteiset. Peltoteihin sekä pellon ja tilan pihapiirin rajautuen jää vanha laidunalue. Alueella kasvaa runsaasti nuorta puustoa ja pensaita. Kuivimmilla kohdilla rinteessä on avoimia kohtia, joilla sijaitsee kivikasoja ja kasvillisuus on monipuolisempaa. Laitumella on ollut karjaa viimeksi muutama vuosi sitten. Tilalla ei ole enää eläimiä ja laidunalue on alkanut kasvaa nopeasti umpeen mm. pajuja ja harmaaleppää.
Hoito: Laitumen parasta hoitoa olisi laidunnuksen aloittaminen uudelleen, mutta puoliavoimuutta voidaan ylläpitää myös raivauksen avulla. Poistettavia puita ovat etenkin aluetta valtaavat lepät ja muut nuoret lehtipuut ja –pensaat. Kohteessa kasvavat katajat tulisi säilyttää. Lisäksi alueelle olisi hyvä jättää puita ja pensaita maisemapuiksi ja suojapaikoiksi esimerkiksi linnuille. Pientareen hoidoksi sopii niitto. Niittojäte olisi hyvä korjata pois alueelta, jotta se ei jäisi rehevöittämään maaperää. Pientaretta mahdollisesti varjostavaa pensaikkoa voidaan poistaa raivauksen avulla. Alueiden hoidolla on erityisesti maisemallista merkitystä niiden sijaitessa Kiminki-Oikari maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

23. Pienen kosteikon paikka ja puusaareke
Kuvaus: Rajalan tilan läheisen rantapellon yläpäässä kulkee pelto-oja, jonka varrelle on syntynyt levennys (a). Aluetta on ollut vaikea viljellä sen kosteuden ja sortumaherkkyyden vuoksi. Kohde kasvaa runsaasti koiranputkea. Alueelle voisi perustaa pienen kosteikon, joka lisäisi vesiensuojelun lisäksi peltoympäristön monimuotoisuutta. Samalla rantapellolla sijaitsee pienehkö puu- ja kivisaareke (b). Saareketta hallitsevat maisemallisesti hienot yksittäispuut ja pensaat. Alue on kivinen ja kasvillisuudeltaan melko rehevä.
Hoito: Saareketta (b) voidaan hoitaa raivauksella, jonka avulla maisemapuut ja pensaat voidaan pitää paremmin esillä maisemassa. Kohteen hoidolla on erityisesti maisemallista merkitystä sen sijaitessa Kiminki-Oikari maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistukea voidaan soveltaa molempiin kohteisiin. Vaihtoehtoisesti kosteikon perustaminen voidaan toteuttaa myös ei-tuotannollisten investointien tuen kautta, jonka jälkeen kosteikon hoitoon sopii monivaikutteisten kosteikkojen hoidon erityistuki.
Suojavyöhyke: Osa rantapellosta on erityisen alavaa ja siten tulvaherkkää. Vesi nousee rantapellolle säännöllisesti ja on vaikeuttanut alueen viljelykäyttöä. Pellon tulva-alueelle on mahdollista tehdä suojavyöhykesopimus.

24. Saviniemen saarekkeet
Kuvaus: Mökkitien molemmin puolin Saviniemessä on peltoihin rajautuvat metsäsaarekkeet. Eteläpuolinen saareke on pieni, mutta kenttäkerroksessa esiintyy runsaasti kukkivia ruohokasveja ja katajaa. Isommassa, pohjoispuoleisessa saarekkeessa on vanha talonpaikka. Saarekkeen puusto on lehtipuuvaltaista ja melko monipuolista – alueella esiintyy vanhaakin puustoa. Puulajeja alueella ovat mm. haapa, pihlaja, tuomi, koivu ja kuusi. Etenkin reuna-alueiden kenttäkerroksen kasvillisuudessa esiintyy paljon kukkivia ruohokasveja, mm. metsäkurjenpolvi, hiirenvirna, vuohen- ja koiranputki, huopaohdake ja niittyleinikki.
Hoito: Saarekkeet ovat kasvamassa umpeen nuoria lehtipuita ja pajupensaita. Puoliavoimuuden säilyttämiseksi pensaskerrosta olisi hyvä raivata. Raivaustähteet tulisi korjata pois alueelta, jotta ne eivät jäisi rehevöittämään maaperää (lisää lumo-kohteiden raivausohjeita löytyy kappaleesta 7).
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

25. Saviniemen monivaikutteinen kosteikko ja suojavyöhyke
Saviniemessä on vanha pajuttunut pelto, joka on jäänyt pois viljelystä kosteusongelmien takia. Märän alueen läpi kulkee yläpuolisilta pelloilta tuleva oja, joka laskee Kiminginjärveen. Alueelle voisi perustaa kosteikon patoamalla ojaa alaosasta, jolloin vesi nousisi pajuttuneelle alueelle. Lisäksi ojan tulokohtaan voisi kaivaa syvemmän veden alueen, joka olisi tyhjennettävissä sinne kertyvästä kiintoaineesta.
Suojavyöhyke: Rantapelto kärsii kosteudesta – tulva nousee suurimalle osalle sitä säännöllisesti. Vain korkein kohta pellosta pysyy kuivana. Suojavyöhykkeen perustaminen koko alueelle on perusteltua.

26. Pienen kosteikon paikka
Kiminginjärven pohjoispäässä olevalla isolla peltoalueella sijaitsee pelto-oja, joka kerää usean lohkon avo- ja salaojien vedet ennen laskuaan Kiminginjärveen. Ojassa on sortumaherkkä kohta, jossa oja muodostaa levennyksen. Levennyksen vieressä on myös vanhojen rapahautojen alue. Levennyksen ja rapahautojen kohtaan voisi rakentaa pienen kosteikon, jonka avulla voitaisiin vähentää Kiminginjärveen pääsevää ravinnekuormaa.

27. Monivaikutteinen kosteikko ja suojavyöhykkeet
Kiminginjärven pohjoispäässä sijaitsee luontainen kosteikkoalue, jonne laskee monen pohjoispuolisen pellon ojat. Alue on kasvanut lähes umpeen reunoiltaan pajua ja keskemmältä heiniä, saroja, suurruohoja ja vesikasveja. Avovesialuetta on enää suhteellisen vähän jäljellä. Aluetta voisi kunnostaa toimivammaksi vesiensuojelukosteikoksi samalla ottaen huomioon alueen monimuotoisuusarvot. Kunnostuksessa voitaisiin esimerkiksi lisätä avovesialueen määrää, joko rakentamalla lasku-uomaan pohjapadon tai avaamalla kasvillisuutta niittämällä tai kaivamalla. Kunnostuksen tekninen toteutus vaatii lisäselvityksiä, sillä alue on kosteaa ja raskailla koneilla tehtäviin kunnostustoimiin luultavasti liian pehmeää.
Suojavyöhyke: Luontaisen kosteikkoalueen yläpuoliset ja viereinen peltoalue kärsii kosteushaitoista – vesi nousee ajoittain etenkin sen yläpuolisille pelloille. Pelloille on siten perusteltua tehdä suojavyöhykesopimus.

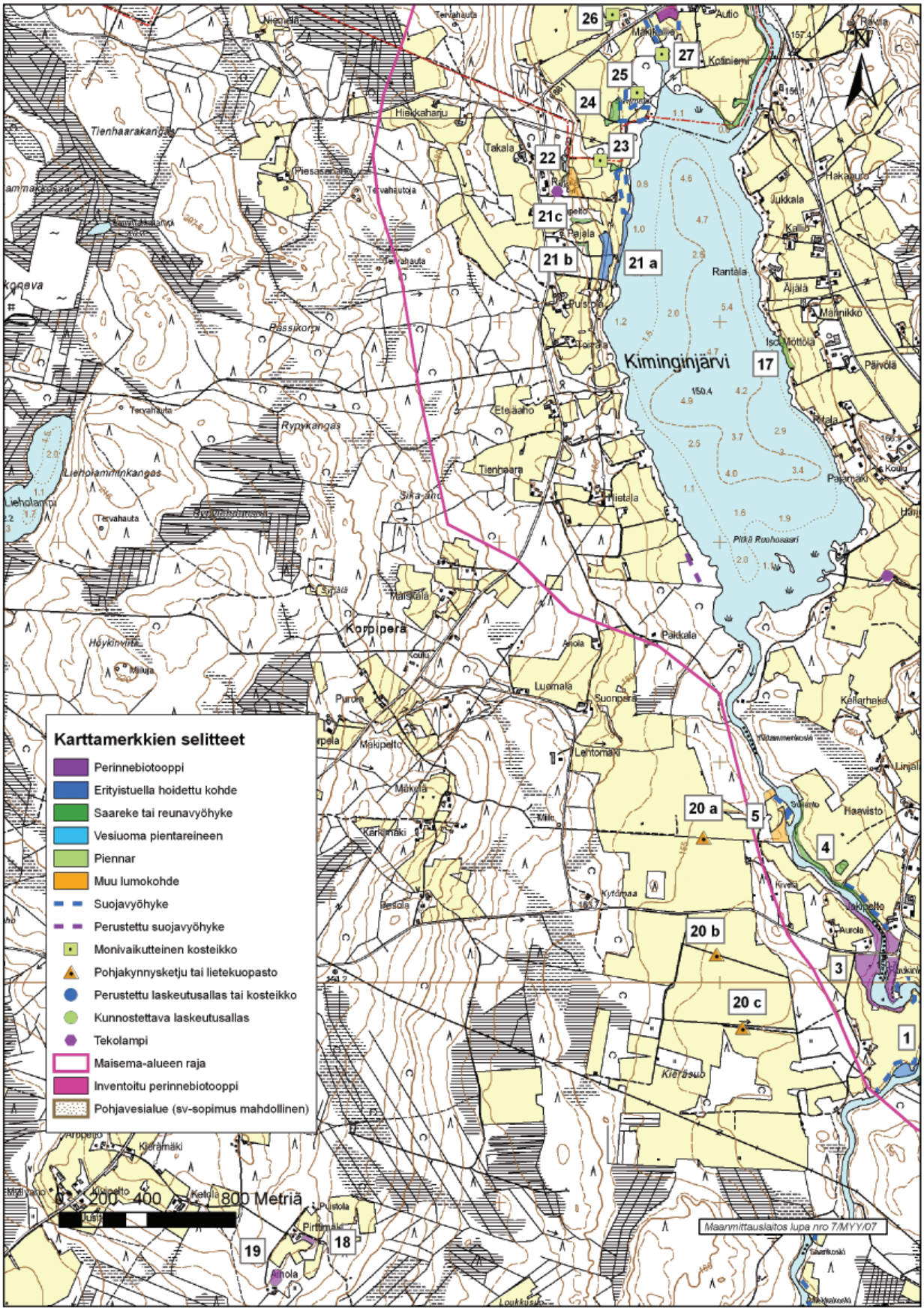

Kartta 3. Kohteet 18—27.

28. Vanha laidunalue
Kuvaus: Lähellä Aution tilaa sijaitsee vanha laidunalue. Kohde on inventoitu vuonna 1995 Keski-Suomen perinnemaisemainventoinnissa paikallisesti arvokkaaksi (P-) perinnebiotooppiksi (Kankaala). Alue on metsälaidunta ja se sijaitsee loivassa rinteessä rajautuen pääasiassa kylätiehen ja peltoihin. Kohteen laiduntajina toiminut karja on laitettu pois vuonna 1997 ja alue on ollut siitä lähtien laiduntamatta. Laitumen puusto on mäntyvaltaista sekapuustoa. Alueella kasvaa muutamia hienoja vanhoja hakakoivuja ja mäntyjä. Lähinnä tilaa oleva osa on rehevöitynyttä, sillä sinne on tuotu aikoinaan lisäruokaa karjalle. Aluskasvillisuuden valtalajeja ovat mm. nokkonen, vadelma ja koiranputki. Laitumen koilliskulmassa on myös maanottopaikka, joka on osaltaan heikentänyt kohteen arvoa. Keskemmällä aluetta sijaitsee kirkasvetinen lähde. Lounaisosassa kasvillisuus on hieman monipuolisempaa; lajistossa esiintyy tavallisia metsälajeja ja mm. melko runsaasti mesimarjaa. Alueen arvot perinnebiotooppina ovat vähentyneet huomattavasti inventointihetkestä ja kohteen perinnebiotoopeille tyypilliset erityispiirteet ovat lähes hävinneet laiduntamattomien vuosien kuluessa.
Hoito: Alueen arvojen palauttamiseksi olisi kohteessa aloitettava jälleen laidunnus. Laidunnuksen lisäksi kohteeseen tulisi tehdä peruskunnostus, jossa poistettaisiin raivauksen avulla nuorta puustoa ja pensaskerrosta avoimuuden lisäämiseksi. Vanhat, etenkin lahot, puut tulisi säilyttää, sillä ne ovat olennainen osa kohteen nykyisestä perinnebiotooppi- ja monimuotoisuusarvoista. Hoidon tavoitteena on palauttaa alueen perinnebiotooppipiirteitä. Kohteen hoidolla on myös yleistä maisemallista merkitystä sen sijaitessa kylätien varrella, Kiminki-Oikari maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.
Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki

29. Kotiniemen reunavyöhyke
Kuvaus: Kotiniemen kärjessä sijaitsee kapea reunavyöhyke. Reunavyöhyke rajoittuu Oikarinjokeen sekä Kiminginjärveen. Alueen pohjoiskulmauksessa on vierekkäin kaksi vanhaa latoa, kolmas lato sijaitsee lähellä niemen kärkeä. Rannan puusto on koivuvaltaista. Pientareilla kasvaa paikoitellen niittylajistoa.
Hoito: Alue sopisi hyvin laidunnettavaksi peltolaitumien yhteyteen. Aluetta voidaan hoitaa myös puuston raivauksella, jonka avulla näkymä vesistöiltä peltomaisemaan säilyy.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

30. Laidunnettu reunavyöhyke
Kuvaus: Kohde on erityistuella hoidettua reunavyöhykettä, joka rajautuu peltolaitumeen. Reunavyöhykettä laiduntavat hiehot.
Hoito: Erityistuen mukainen hoito (laidunnus).
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

31. Oikarinjoen laidunalueet
Kuvaus: Kohde on erityistuella hoidettua aluetta Oikarinjoen läheisyydessä. Alue koostuu saarekemaisesta laitumesta sekä joenvarren laidunnetusta rantakoivikosta.
Hoito: Erityistuen mukainen hoito (laidunnus ja raivaus).
Rahoitusmuoto: Kohteella on voimassa oleva erityistukisopimus luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisestä saarekkeen kohdalla, sekä osalla rantavyöhykettä. Sopimus voitaisiin tehdä kuitenkin koko laidunnetulle ranta-alueelle, koska jokivarren laiduntaminen on maiseman ja alueen luonnon monimuotoisuuden hoitoa parhaimmillaan.

Kuva 7. Kohde 31. Oikarinjoen laidunnettua rantakoivikkoa.

32. Oikarintien reunavyöhykkeet ja ladot ympäryksineen
Kuvaus: Oikarintien eteläpäässä sijaitsee iso lato. Ladon ympärys on puoliavoin muuttuen etelämpänä puustoiseksi reunavyöhykkeeksi. Ladosta pohjoiseen jää Oikarintien ja pellon väliin kaunis piennar/reunavyöhyke, jolla kasvaa muutamia komeita maisemapuita ja pensaita. Pääasiassa piennar on kuitenkin avoin ja tieltä aukenee komea näkymä Oikarinkylän peltoaukeille. Pohjoisreunalla alue muuttuu taas puustoiseksi. Peltomaisemaa elävöittävät pellon keskellä lato ja muutama maisemamänty sekä peltotien piennar, jolla viihtyvät monet niittykasvit ja hyönteiset. Ladot ympäryksineen tuovat hienon lisän maisemakuvaan ja voivat toimia monien lajien kasvu-, suoja- ja pesimispaikkana.
Hoito: Kohteita voidaan hoitaa kevyellä raivauksella, jonka avulla voidaan estää alueiden umpeenkasvu. Tällöin myös komeat maisemapuut pysyvät paremmin esillä maisemassa (lisää lumo-kohteiden raivausohjeita löytyy kappaleesta 7).
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

Kuva 8. Kohde 32. Valoisalla tien ja pellon välisellä pientareella viihtyvät monet kukkivat niittykasvit ja katajat. Taustalla pohjoisosan puustoista aluetta.

33. Kostea painanne

Kuvaus: Oikarin kylän isoimmalla peltoaukealla sijaitsee kostea painanne. Painanteesta on ilmeisesti aikoinaan nostettu pellolle maanparannusainetta, joista jäljellä ovat vanhat rapahaudat. Alueella kasvaa joitakin puita ja runsaasti pensaita, etenkin pajua. Alueelta on poistettu suurimpia puita.

Hoito: Alue ei kaipaa juurikaan hoitotoimenpiteitä – se lisää peltoalueen monimuotoisuutta sellaisenaan. Kohdetta voitaisiin kuitenkin kehittää kosteikkona ohjaamalla pelto-ojien vesiä kulkemaan rapahautojen kautta. Lisäksi kohteeseen voisi kaivaa tulovedelle syvemmän veden alueen, jota voisi tarvittaessa puhdistaa siihen kertyneestä lietteestä.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki. Vaihtoehtoisesti kosteikon perustamiseen voidaan soveltaa ei-tuotannollisten investointien tukea ja hoitoon monivaikutteisten kosteikkojen hoidon erityistukea.

34. Reunavyöhyke a—b
Kuvaus: Kohde a on reunavyöhykettä pellon ja Oikarinjoen välissä. Alueella on ollut aikoinaan laidunnusta vuosikymmeniä sitten. Reunavyöhykkeen puusto on lehtipuuvaltaista, pääpuulajina on koivu. Kuivemmassa keskiosassa kasvaa vanhoja käkkärämäntyjä. Eteläosa alueesta on kosteampaa. Joenvarren reunavyöhykkeen hoidolla olisi etenkin maisemallista merkitystä. Kohteen yleistä maisemallista arvoa lisää sen sijainti Viitasaarelle menevän valtatie 77 tienvarsimaisemassa. Reunavyöhyke b on kapea puustoinen kaistale rantapellon ja Oikarinjoen välissä. Alue on lehtipuuvaltainen: koivu, leppä, haapa, raita, pajut. Reunassa kasvaa myös jokunen mänty.
Hoito: Aluetta a voidaan hoitaa maisemaraivauksen avulla. Raivauksessa voidaan ottaa isoimpia puita paremmin esille ja avata näkymää joelle. Raivausta kannattaa keskittää kuivimmille kohdille. Reunavyöhykettä b voidaan myös hoitaa raivauksen avulla, jonka avulla voitaisiin hieman avata näkymää joelle (lisää lumo-kohteiden raivausohjeita löytyy kappaleesta 7).
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki (maksimissaan 20 metriä leveä reunavyöhyke).

35. Niemiahon saarekkeet ja suojavyöhyke
Kuvaus: Niemiahon tilan lähipelloilla on useita maisemallisesti merkittäviä saarekkeita, jotka näkyvät hyvin vilkasliikenteiselle Kokkolantielle sekä peltojen yli Kyyjärvelle. Tilakeskuksen eteläpuolella on kaksi pientä sekapuustoista saareketta. Alueilla kasvaa pääasiassa koivua ja mäntyä, joiden seassa on muita puulajeja. Pensaskerroksessa kasvaa katajaa. Kenttäkerroksen kasvillisuudessa valtalajeina ovat heinät. Keskellä peltoa on iso saareke, jonka pääpuulajit ovat mänty ja rannan puolella koivu. Kenttäkerroksen kasvillisuudessa esiintyy tavallista metsälajistoa ja lähempänä rantaa vallalla ovat heinät. Saarekkeen puusto on melko tasaikäistä. Toinen isohko saareke sijaitsee rannan tuntumassa. Myös sen puusto on koivu- ja mäntyvaltaista. Saarekkeessa sijaitsee harmaantunut lautalato. Rantaan vievään tiehen rajautuvan peltolaitumen reunassa kasvaa luonnonvaraista kasvillisuutta, paikoin niittylajejakin. Reunassa kasvaa myös harvakseltaan koivuja ja mäntyjä. Valoisassa kenttäkerroksessa viihtyvät katajat.
Hoito: Saarekkeita on hoidettu raivauksen avulla, ja se sopiikin alueiden hoidoksi jatkossakin. Raivauksen avulla saarekkeiden puusto pysyy väljänä ja näkyvyys tieltä peltojen yli järvelle säilyy. Isoimman saarekkeen puustoa voi harventaa muita enemmän, sillä sen puusto on muita tiuhempaa (lisää lumo-kohteiden raivausohjeita löytyy kappaleesta 7). Peltolaitumen reunavyöhykkeen hoidoksi sopii laidunnuksen jatkaminen.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.
Suojavyöhyke: Rantapelto on alavaa ja tulvaherkkää. Lisäksi luontainen vyöhyke pellon ja järven välissä on kapea. Pellon tulva-alueelle on mahdollista tehdä suojavyöhykesopimus.

Oikarinjoen suojavyöhykkeet
Oikarinjoen varrella on useita rantapeltoja, jotka kärsivät tulvahaitoista. Tulvapelloille on mahdollista tehdä suojavyöhykesopimus. Suojavyöhyke on perusteltua perustaa myös pelloille, joilla luontainen vyöhyke pellon ja joen välissä on kapea tai pelto viettää jokeen. Suojavyöhykkeet ovat merkitty kartalle 4. ilman numerointia.

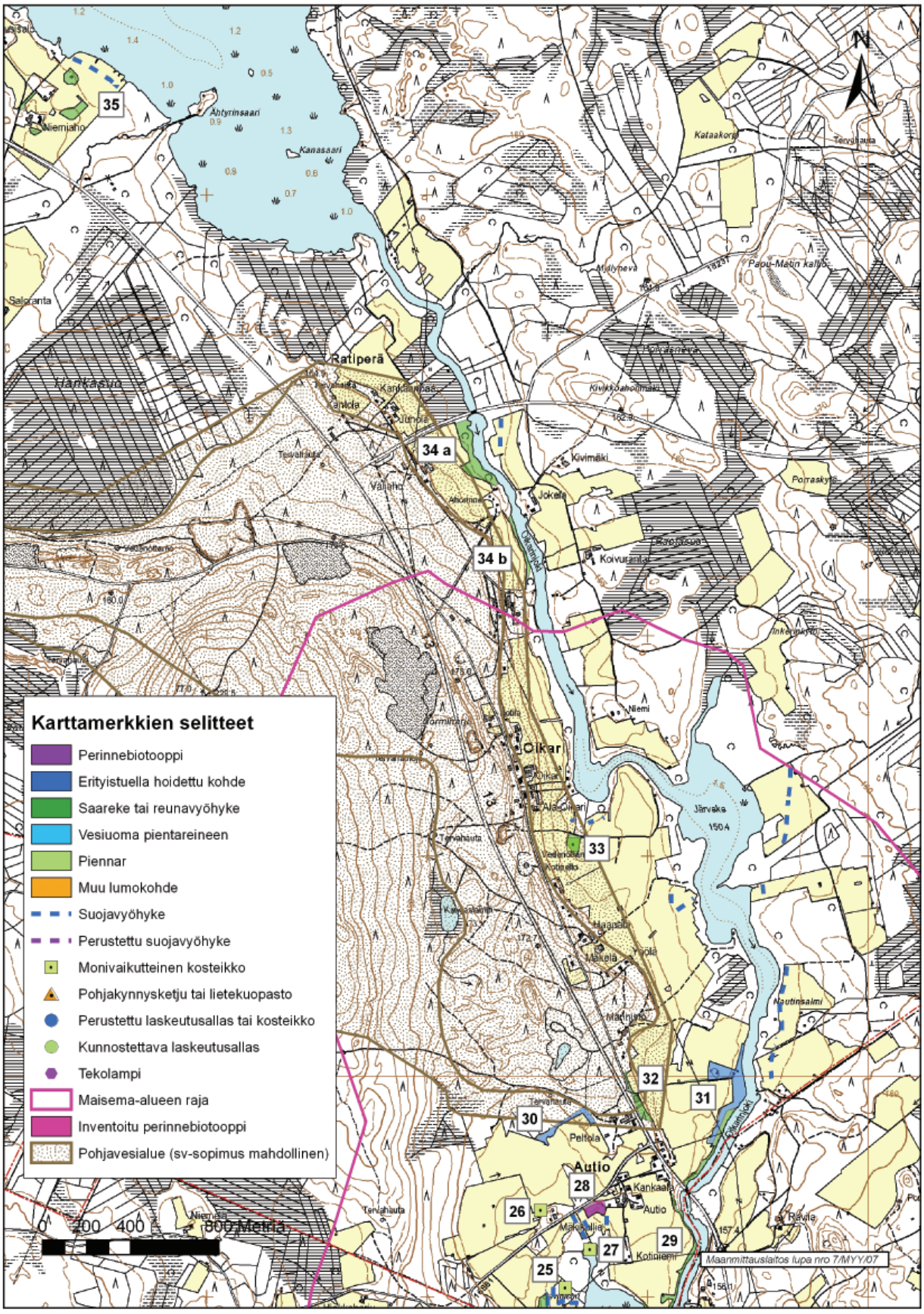

Kartta 4. kohteet 28—35.

36. Aikaisemmin perustettu laskeutusallas
Kuvaus: Honkalehdon alueella sijaitsevan ison peltoaukean läpi kulkee pelto-oja, joka laskee Kyyjärveen. Oja on salaojitettu peltoaukean lounaisosassa. Viimeisellä pellolla ennen järveen laskua on iso avoviemäri. Ojan päähän on kaivettu levennys kiintoaineen pysäyttämiseksi. Levennykseen tulee myös ojat peltojen päistä. Uoma ei laske suoraan järveen, vaan sen ja avoveden väliin jää maavalli.
Hoito: Levennys toimii laskeutusaltaan tavoin ja siitä on poistettu säännöllisesti siihen kertynyttä lietettä. Nostettu maa-aines on levitetty läheisille pelloille. Tämä sopii kohteen hoidoksi jatkossakin.
Rahoitusmuoto: Monivaikutteisen kosteikon hoito.

37. Pentinniemen maisemapellot
Kuvaus: Kyyjärven rannalla Pentinniemessä on tilakeskuksen ympärillä maisemallisesti hieno peltokokonaisuus. Osa pelloista on merkitty Kyyjärven rantaosayleiskaavaan maisemallisesti arvokkaaksi peltoalueeksi. Pellot näkyvät järvelle ja ne sopisivat erinomaisesti maisemakasvien viljelyyn. Peltojen ja järven väliin jää kapeahko luontainen vyöhyke, jota on hoidettu pitämällä se avoimena. Reunavyöhykkeellä kasvaa muutamia maisemapuita.
Hoito: Pelloilla maisemakasvien viljely. Sopivia kasveja maisemapeltojen perustamiseen ovat esimerkiksi auringonkukka, hunajakukka, pellava sekä jotkut kasvien seokset. Reunavyöhykettä voidaan hoitaa jatkamalla raivausta, jolloin näkymä järveltä pelloille säilyy.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki (reunavyöhyke voi olla maksimissaan 20 metriä leveä).

38. Metsolan vanha rantalaidun
Kuvaus: Metsolan tilan rantapellon ja Kyyjärven väliin jää ranta-alue, joka on aikoinaan ollut laidunnettuna. Viimeksi alueella ovat olleet mullit 1990-luvun puolivälissä. Rantaa on raivattu viimeksi noin viisi vuotta sitten, jotta näkyvyys tilalta järvelle säilyisi. Alueen puusto on koivuvaltaista ja luontaisesti melko rehevää. Kenttäkerroksessa vallitsevat kastikat ja muut heinät. Peltoon rajautuvaa reunaa on raivattu enemmän, jättäen alueelle kuitenkin isoja puita maisemapuiksi.
Hoito: Alueen parasta hoitoa olisi laidunnuksen aloittaminen uudelleen. Reunaosan hoidoksi sopii säännöllisen raivauksen jatkaminen.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki (reunavyöhyke voi olla maksimissaan 20 metriä leveä). Jos alueelle järjestyisi laidunnus, voisi koko alue olla tukialueena.
Suojavyöhyke: Tulva nousee säännöllisesti rantakoivikkoon ja välillä jopa pelloille asti. Pelto kärsiikin kosteusongelmista. Pellolle on mahdollista tehdä suojavyöhykesopimus.

39. Salmelan koivukuja ja vanha rantalaidun

Kuvaus: Salmelan tilalta rantaan vievän tien varrella on koivukujanne. Kujanteen puut ovat jo melko iäkkäitä ja osa lahovaurioituneita. Puiden välissä kasvaa katajia ja matalahkoa niittykasvillisuutta. Puukujanteiden vanhat puut tarjoavat elinympäristön monille lahottajaeliöille, kuten sienille ja hyönteisille. Monimuotoisuusarvon lisäksi niillä on myös kulttuurihistoriallista arvoa. Rannan aluetta on laidunnettu viimeksi 1990-luvun lopulla, jolloin laiduntajina olivat hiehot. Alueen puusto on koivuvaltaista ja kenttäkerroksen kasvillisuus luontaisesti rehevää. Aluetta on yritetty pitää avoimena raivauksen avulla, mutta aluskerros on erittäin voimakaskasvuista. Alueen tarpeeksi tehokasta hoitoa olisikin lähinnä laidunnuksen aloittaminen uudelleen, jonka avulla kasvillisuus saataisiin pysymään kurissa.

Hoito: Kujanteeseen voidaan istuttaa uusia puita vanhojen lisäksi. Lahopuut olisi kuitenkin hyvä säilyttää mahdollisuuksien mukaan, sillä juuri niissä on eniten arvoa luonnon monimuotoisuuden kannalta. Kujanteen pientareita voidaan hoitaa niiton ja raivauksen avulla. Kauniit katajat olisi kuitenkin hyvä jättää ja poistaa esimerkiksi alueelle mahdollisesti nousevaa pajua.

Rahoitusmuoto: Koivukujanteelle Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki. Rantalaidun voi myös saada samaa tukea, jos sille järjestyy laidunnus.

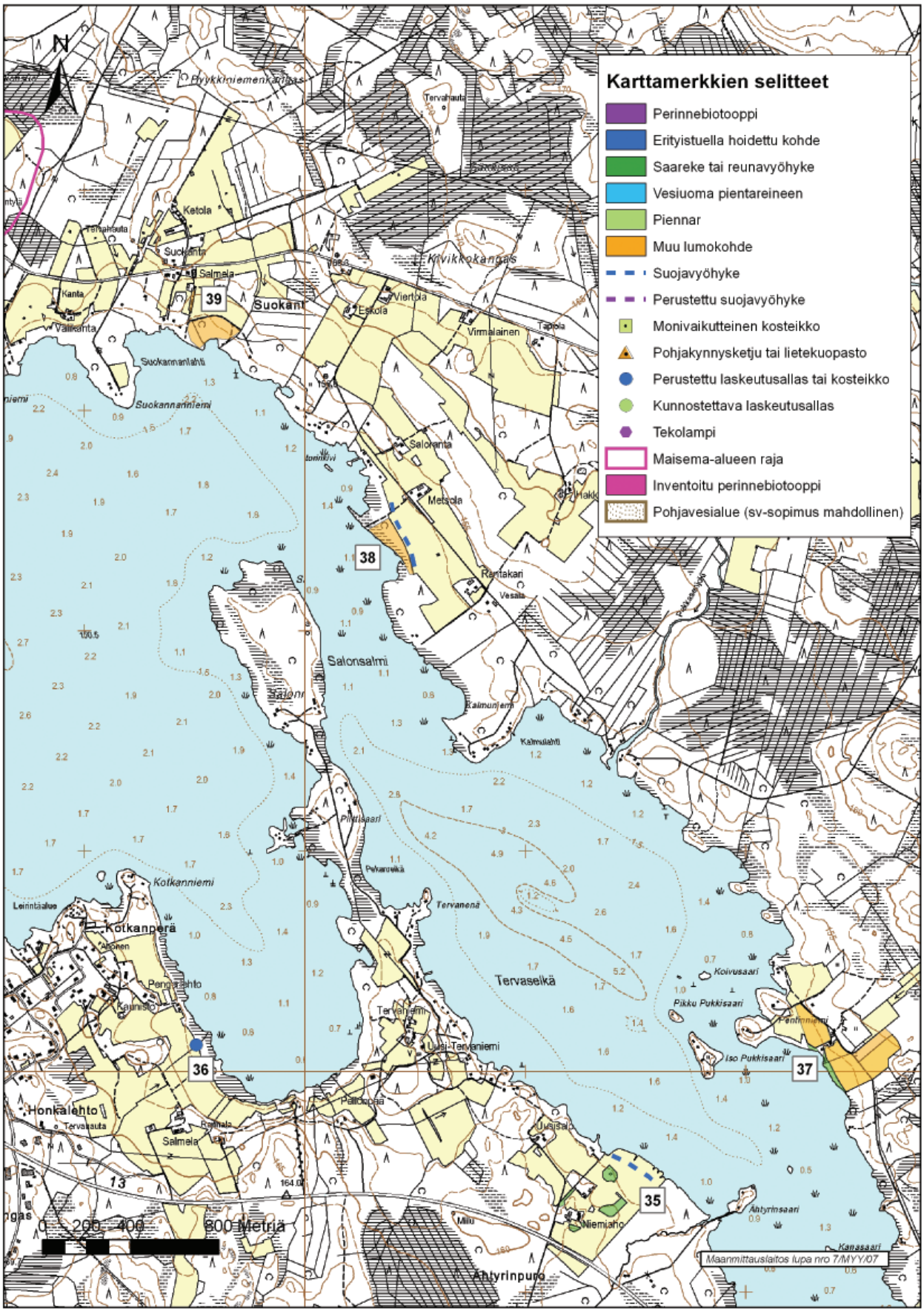

Kartta 5. kohteet 36—39.

40. Reunavyöhyke
Kuvaus: Honkalehdontien varrella sijaitsevan pellon laidalla on hieno rivi vanhoja maisemapuita ja väljäksi harvennettua nuorempaa puustoa. Puut tulevat hyvin esille maisemassa, sillä niiden lähiympäristöä ja vesijättömaata pellon ja järven välissä on raivattu kunnan ja maanomistajien toimesta. Osa alueesta on myös ollut aikoinaan karjan laitumena.
Hoito: Reunavyöhykkeen hoidoksi sopii raivauksen jatkaminen (reunavyöhyke voi olla maksimissaan 20 metriä leveä). Isompi osa vanhasta laidunalueesta voisi tulla erityistuen piiriin, jos sille järjestyisi laidunnus.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

41. Laidunnettu reunavyöhyke
Kuvaus: Kyyjärven keskustassa sijaitsevan tilan peltolaitumien yhteydessä laidunnetaan myös kaunista rantakoivikkoa. Karja on pitänyt alueen pensaskerroksen kurissa ja kohde on maisemallisesti hieno. Rantatöyrään puusto on pääasiassa järeää koivua, jonka seassa on mäntyjäkin. Aita kulkee vesirajan tuntumassa ja aidan ulkopuolista pajukkoa on raivattu miesvoimin.
Hoito: Kohteen hoidoksi sopii laidunnuksen ja raivauksen jatkaminen. Lahoja puita voisi jättää alueelle esimerkiksi maapuiksi, joka lisäisi alueen monimuotoisuusarvoa.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

Kuva 9. Kohde 41. Laidunnuksen ansiosta hieno rantapuusto tulee hyvin esille maisemassa.

42. Valtatien varrella sijaitsevat latosaareke ja reunavyöhyke
Kuvaus: Valtatie-13 varrella aivan Kyyjärven keskustan tuntumassa sijaitsee puusaareke pellolla. Saarekkeessa on vanha lato, joka on hyvin esillä tienvarsimaisemassa. Toinen lato sijaitsee samaisen pellon reunassa. Saareke ja reunavyöhyke latoineen elävöittävät maisemaa ja niiden hoidolla on erityistä maisemallista merkitystä vilkasliikenteisen valtatien varrella.
Hoito: Saarekkeen ja latojen ympärillä olevaa puustoa voidaan kevyesti raivata umpeenkasvun estämiseksi. Raivauksessa tulisi poistaa lähinnä pajukkoa ja säästää vanhempi puusto.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

43. Nopolanjokeen laskevien ojien pohjakynnysketjut
Nopolanjoen ympäristön pelloilla on vain vähän korkeuseroa,mikä vaikeuttaa kosteikkojen perustamista. Jokeen laskevien valta-ojien varteen voisi kuitenkin perustaa matalia pohjakynnysketjuja tai lietekuopastoja, joiden avulla veden virtaamaa voitaisiin hidastaa ja kiintoainesta sekä pohjakulkeumaa poistuisi ojista ennen niiden laskua jokeen. Osaan pelto-ojista on jo tehty lietekuopastoja pohjakulkeuman pysäyttämiseksi. Kuopaston hoidoksi sopii niihin kertyvän maa-aineksen säännöllinen poisto. Lietekuopastoa tehokkaampi kiintoaineksen poistaja olisi matala pohjakynnysketju.

Kuva 10. Kyyjärven keskustaajaman pelloilla ei monin paikoin ole juuri korkeuseroja ja kosteikkojen patoaminen on hankalaa ilman peltojen kuivatushaittoja. Valtaojien varsille voisi kuitenkin perustaa veden virtausta hidastavia matalia pohjakynnysketjuja tai lietekuopastoja, joiden avulla voitaisiin pysäyttää pohjakulkeumaa (esim. hiekka) ja vähentää kiintoaineen pääsyä vesistöihin.

Nurmijoen, Hirvijoen ja Nopolanjoen suojavyöhykkeet
Luontainen vyöhyke peltojen ja Nurmijoen välillä on paikoin kapea. Suojavyöhykkeen perustaminen on siksi perusteltua. Hirvijoen varrelle on raivattu paljon uutta peltoa. Vaikka pellot eivät vietä jyrkästi jokeen on luontainen vyöhyke joen ja pellon välissä paikoin kapea. Suojavyöhykkeen perustaminen joenrantapelloille on siten perusteltua. Myös Nopolanjoen pellot ovat melko tasaisia, mutta paikoin luontainen vyöhyke joen ja pellon välillä kapea, jolloin suojavyöhykkeen perustaminen on perusteltua. Suojavyöhykkeet ovat merkitty kartalle 6. ilman numeroita.

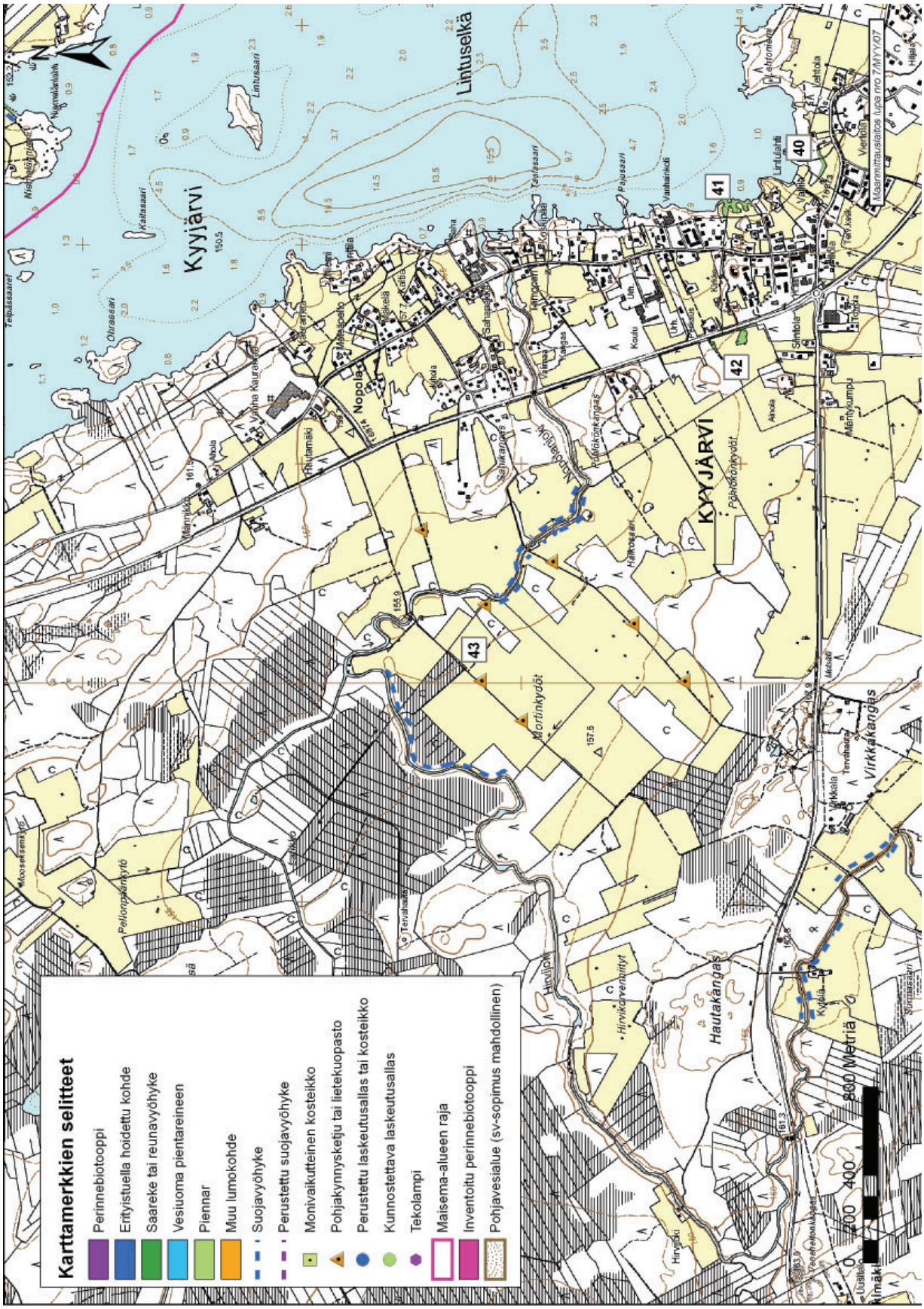

Kartta 6. kohteet 40—43.

44. Aholan reunavyöhykkeet ja saarekkeet a—d
Kuvaus: Aholan tilan peltoalueiden laitamilla on saarekkeita ja reunavyöhykkeitä, joista osaa on hoidettu laiduntamalla. Rannan tuntumassa on puustoinen niemeke (a), jolla sijaitsee vanha lato. Alueen puusto on monipuolista. Pellon ja järven välinen vyöhyke on puoliavoin; pajupensaat ja avoimet kohdat vaihtelevat. Tilakeskuksen läheisen pellon ja järven välinen reunavyöhyke on hoidettu avoimeksi (b). Valtatiehen ja peltoihin rajautuu monipuolistakin niittykasvillisuutta sisältävä saareke, joilla kasvaa muutamia maisemapuita ja pensaita (c). Kallioisella saarekkeella sijaitsee myös vanha lato. Saarekkeen kasvillisuudessa esiintyy mm. huomionarvoinen kissankäpälä. Muuta lajistoa ovat mm. päivänkakkara, harakankello, ahosuolaheinä, tuoksusimake, puna- ja valkoapila, silmäruoho ja keltanot. Kasvillisuus on parhainta kuivimmilla kohdilla, reuna-alueilla viihtyvät mm. timotei ja maitohorsma. Tilan karja on laiduntanut myös pohjoisten peltojen reuna-alueita (d). Osa alueista on kuluneet ja rehevöityneet tarhakäytössä ja niiden biologinen arvo on vähäinen.
Hoito: Kohteiden hoidoksi sopii laidunnuksen jatkaminen. Myös raivauksella voidaan saavuttaa hyvä hoitotulos (lisää lumo-kohteiden raivausohjeita löytyy kappaleesta 7).
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.
Suojavyöhyke: Rantapelto on alavaa ja siten tulvaherkkää. Vesi nousee pellolle säännöllisesti ja on vaikeuttanut alueen viljelykäyttöä. Pellon tulva-alueelle on mahdollista tehdä suojavyöhykesopimus.

Kuva 11. Kohde 44 c. Kalliosaarekkeen kasvillisuus on paikoin edustavaa niittykasvillisuutta. Kohteella on myös maisemallista merkitystä sen sijaitessa vilkasliikenteisen valtatie-13 varrella.

45. Järvenpään reunavyöhyke
Kuvaus: Peltoon ja tiehen rajautuu saarekemainen reunavyöhyke, jonka puusto on järeää ja vanhaa. alueella kasvaa komeita alas asti oksaisia hakakoivuja ja isoja käkkyrämäntyjä. Muuta puustoa ovat mm. kuusi, pihlaja, raita ja muut lehtipuut. Alue on kallioinen ja kuivahko. Lämpimässä ja aurinkoisessa reunassa viihtyvät katajat ja kauniisti kukkivat niittykasvit. Kasvillisuudessa esiintyy päivänkakkaroiden ja muun tavallisen niittylajiston ohella huomionarvoinen nurmitatar.
Hoito: Alueen hoidoksi sopii nuoren puuston raivaus, jotta esimerkiksi reuna-alueet eivät pääse aivan kasvamaan umpeen ja isot maisemapuut pysyvät paremmin esillä tienvarsimaisemassa.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

46. Konttilan laidunalue
Kuvaus: Konttilan tilan läheisyydessä on pitkään laidunnuksessa ollut puustoinen laidunalue. Kohde on erityistukialue. Alueen puusto on melko monipuolista ja karja on pitänyt pensaskerroksen siistinä. Puulajiston muodostavat: kuusi, mänty, leppä, koivu sekä pensaskerroksen kataja. Kenttäkerroksen kasvillisuudessa esiintyy tavallista metsälajistoa sekä runsaasti heiniä. Valoisimmilla reuna-alueilla kasvaa myös tavallisia kukkivia ruohokasveja, kuten niitty- sekä rönsyleinikki. Aluetta laidunnetaan muutamalla hieholla.
Hoito: Erityistuen mukainen hoito. Hiehoille tuodaan alueelle lisäruokaa, mikä on aiheuttanut alueen rehevöitymistä – varsinkin syöttöpaikan lähellä on paljon nokkoskasvustoja. Lisäruokinnan aiheuttama rehevöityminen alentaa alueen monimuotoisuusarvoa ja uhkana on kohteen muuttuminen biologisesti vähäarvoiseksi tarha-alueeksi. Alueen parasta hoitoa olisi laiduntaminen ilman lisäruokaa: luontaisen ruoan loputtua eläimet olisi hyvä siirtää pois kohteesta esimerkiksi peltolaitumille.
Rahoitusmuoto: Nykyisen erityistukisopimuksen jälkeen alueelle voi tehdä sopimuksen Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisestä. Jos alueen laidunnus lopetetaan, voi alueen hoitomuotona toimia raivaus ja mahdollisesti niitto (erityisesti ongelmalajien, kuten nokkoskasvustojen).

Kortejoen suojavyöhykkeet
Kortejoen varrella on useita rantapeltoja, jotka kärsivät tulvahaitoista. Tulvapelloille on mahdollista tehdä suojavyöhykesopimus ja osalle pelloista sitä onkin jo sovellettu. Sopimus voidaan tehdä koko tulva-alueelle. Suojavyöhyke on perusteltua perustaa myös pelloille, joilla luontainen vyöhyke pellon ja joen välissä on kapea tai pelto viettää jokeen. Tällöin suojavyöhykkeen leveys tulisi olla keskimäärin vähintään 15 metriä. Suojavyöhykkeet ovat merkitty kartalle 7. ilman numerointia.

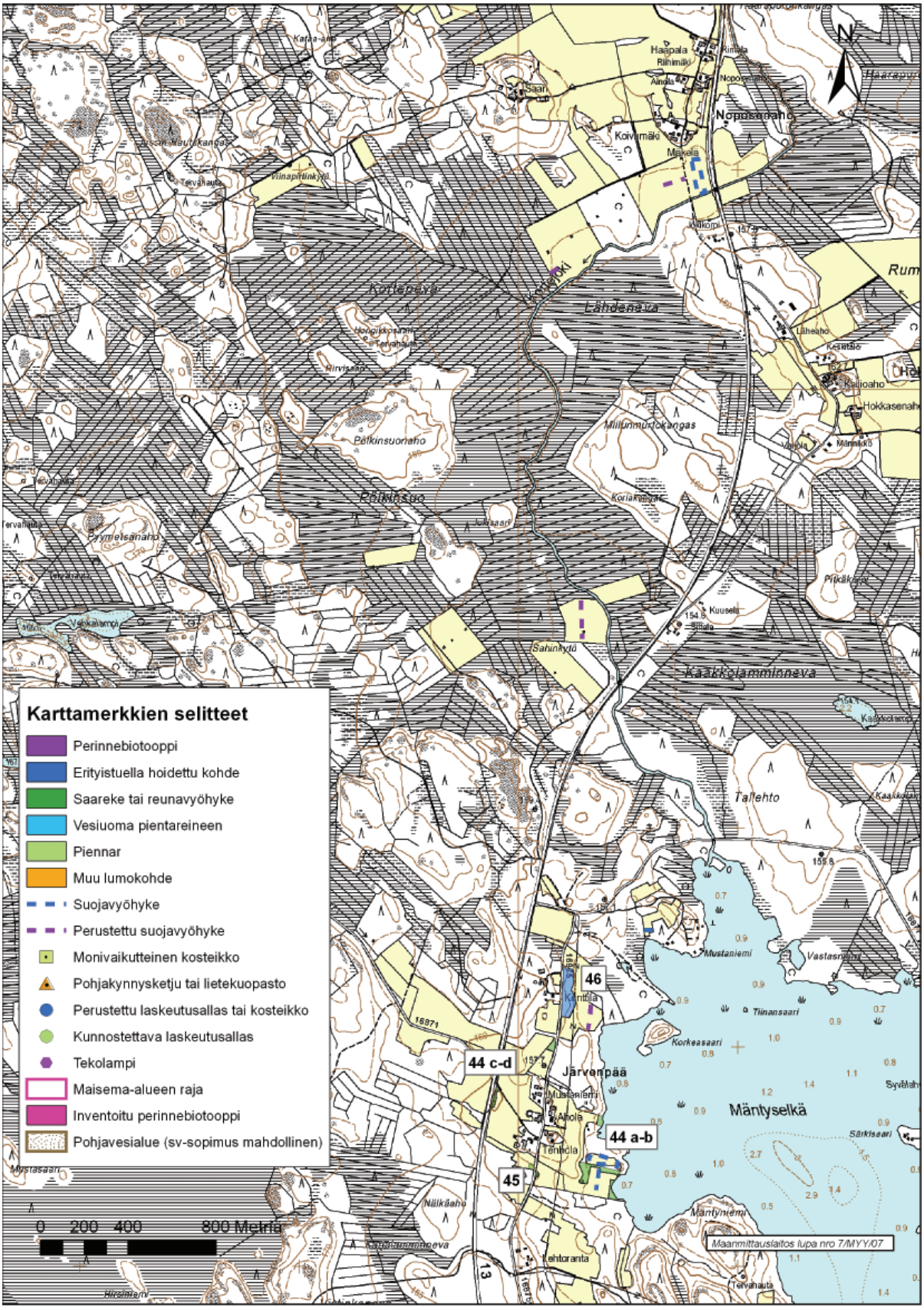

Kartta 7. Kohteet 44—46.

47. Saarekkeet pellolla
Kuvaus: Pölkin kylän pohjoisosassa Pillisniemen peltoaukiolla sijaitsee kaksi lähes puutonta saareketta peltojen keskellä. Saarekkeet ovat vanhoja savenottopaikkoja eli savihautoja. Isommassa sijaitsee pärekattoinen lato ja nuorehko koivu. Saarekkeet ovat koivua lukuun ottamatta puuttomia. Molemmissa kasvaa runsaasti pajuja ja korkeaa aluskasvillisuutta, mm. heiniä, saroja ja maitohorsmaa. Saarekkeiden vierestä kulkee pelto-oja. Saarekkeet voivat toimia muuten avoimessa peltoympäristössä eläinten, etenkin lintujen, suoja-, ruokailu- ja pesimispaikkoina.
Hoito: Kohteita on raivattu säännöllisesti, mikä sopii niiden hoidoksi jatkossakin. Raivaus tulisi toteuttaa lintujen ja muiden eläinten pesintäajan ulkopuolella.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

48. Keskisen perinnebiotooppi
Kuvaus: Kohde on laidunnettua hakaa ja ranta-aluetta Kyyjärven Pölkin kylässä. Kohde sijaitsee Pölkin maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella. Laidunalueeseen sisältyy 1990-luvulla Keski-Suomen perinnemaisemainventoinnissa paikallisesti arvokkaaksi (P-) inventoitua perinnebiotooppia. Laitumen keskiosassa on pieni mäki, jolla kasvaa mäntyjä ja pensaskerroksessa katajaa. Avoimempia kohtia on laitumen yläpäässä ja rannassa. Aluskasvillisuus on heinävaltaista. Avoimilla kohdilla esiintyy parempaa niittylajistoa, kuten huomionarvoista nurmitatarta.
Hoito: Erityistuen mukainen hoito. Aluetta laiduntavat tilan hiehot. Eläimille on kuitenkin tuotu laitumelle lisäruokaa, mikä näkyy alueen rehevöitymisenä ja kasvillisuuden taantumisena: etenkin alueen yläosassa on paljon nokkoskasvustoja ja muuta rehevyydestä kertovaa lajistoa. Rehevöitymisen estämiseksi tulisi karja siirtää pois alueelta (esimerkiksi peltolaitumille), kun laidun tulee syödyksi ja lisäruokintaa aletaan tarvitsemaan. Alueen puustoa on raivattu harvemmaksi ja maastossa on vielä jonkin verran raivausjätettä, joka tulisi korjata pois alueelta. Alueen puusto ei kaipaa enempää harvennusta.
Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki.

Kuva 12. Kohde 48. Keskisen perinnebiotooppiin kuulu myös laidunnettua rantaa. Rantavyöhykkeen laidunnus on tärkeää etenkin kahlaajalinnuston kannalta. Lisäksi sillä on maisemallista merkitystä.

49. Ojan levennys
Pölkin kylän keskellä olevan peltoaukion laitaan, metsäsaarekkeeseen rajautuen, on pelto-ojaan tehty leventymä. Allas toimii nykyisellään laskeutusaltaan tavoin, tosin se on jo melko umpeenkasvanut. Kohdetta voisi kunnostaa pieneksi kosteikoksi. Kohteella ei ole voimassa olevaa erityistukisopimusta. Sen kunnostamiseksi kosteikoksi voi hakea ei-tuotannollisten investointien tukea ja hoitoon monivaikutteisten kosteikkojen hoidon erityistukea. Kohteeseen kävisi myös Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

50. Niemelänlahden reunavyöhyke
Kuvaus: Pölkintieltä avautuu kaunis näkymä pellon yli Kyyjärven Niemelänlahdelle. Pellon ja järven väliin jää kapeahko reunavyöhyke, jota on hoidettu raivaamalla. Reunaan on jätetty muutamia maisemapuita.
Hoito: Reunavyöhykkeen hoidoksi sopii raivauksen jatkaminen, jonka avulla näkymä järvelle säilyy. Raivauksen avulla myös maisemaa elävöittävät puut pysyvät paremmin esillä.
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki. Luontaisen reunavyöhykkeen hoito voidaan sisällyttää myös suojavyöhykkeen hoidon erityistukeen.
Suojavyöhyke: Koska luontainen vyöhyke pellon ja järven välissä on kapea ja pelto kärsii ajoittain tulvan aiheuttamista kosteushaitoista on sille mahdollista perustaa suojavyöhyke.

51. Tekolanpuron suojavyöhykkeet ja pohjakynnysketju
Pillisinimen pelloilla on vain vähän korkeuseroa, joka vaikeuttaa kosteikkojen perustamista. Tekolanpuroon laskevan valta-ojan varteen voisi kuitenkin perustaa matalia pohjakynnysketjuja tai lietekuopastoja, joiden avulla veden virtaamaa voitaisiin hidastaa ja kiintoainesta sekä pohjakulkeumaa poistuisi ojasta ennen sen laskua puroon ja edelleen Kyyjärveen. Kuopaston hoidoksi sopii niihin kertyvän maa-aineksen säännöllinen poisto. Yläpuolisen valuma-alueen peltopinta-alaprosentti jää alle 20, joten kohteen rahoituksen voi soveltaa Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden erityistukea.
Suojavyöhyke: Pölkin kylän pohjoispuolen isojen peltoaukioiden poikki kulkee Tekolanpuro. Puro laskee Kyyjärveen. Puron lasku järveen on loiva ja sen ja järven pinta ovat lähes samalla tasolla. Puro tulvii keväisin ja joskus jopa rankkojen sateidenkin aikaan. Osa pelloista läheltä järveä on jäänyt tästä syystä pois viljelykäytöstä. Myös olemassa olevat pellot puron molemmin puolin kärsivät ajoittaisista tulvahaitoista. Yläjuoksulla ei enää niinkään ole tulvahaittoja, mutta täällä pelto-ojan uoma on leveä ja paikoin sortumaherkkä. Ojan varrelle ja tulva-alueille on mahdollista tehdä suojavyöhykesopimus. Suojavyöhykkeet ovat merkitty kartalle 8. ilman numerointia. Tulva-alueet kartalla ovat karkeasti arvioituja ja ne ovat vain suuntaa antavia. Alueet tulee määritellä tarkemmin mahdollisiin suojavyöhykehakemuksiin.

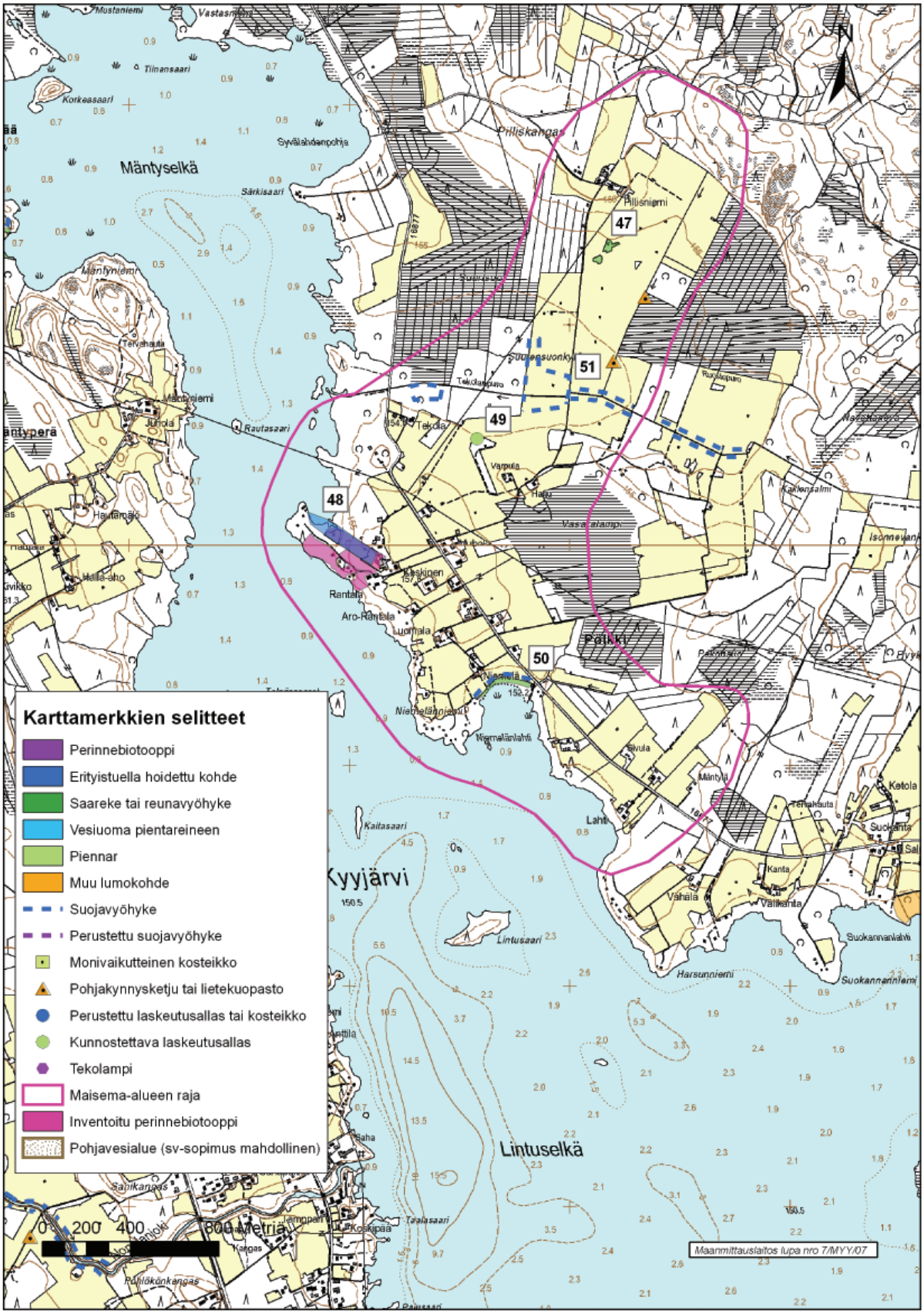

Kartta 8. Kohteet 47—51.

52. Kirveskankaan vanha laidun ja reunavyöhyke
Kuvaus: Kirveskankaan asumattoman tilan lähiympäristössä on pellon reunassa vanha laidun. Alueella on ollut aikoinaan lampaita ja lehmiä sekä joskus myös hevonen. Laidunnuksen loppumisesta on jo kuitenkin kymmeniä vuosia. Valoisassa reunassa on säilynyt niittykasveja, kuten huomionarvoinen nurmitatar. Muuta parempaa lajistoa edustavat mm. ruusuruoho ja nurmikohokki. Itse laidun on metsälajivaltainen; valtalajina on metsälauha, muuta lajistoa ovat mm. varpukasvit ja kultapiisku. Tilan ympäristön reunavyöhykkeet ovat myös monipuolisia puustonsa suhteen.
Hoito: Vanhan laitumen parasta hoitoa olisi laidunnuksen aloittaminen uudelleen, mutta puoliavoimuutta voidaan pitää yllä myös raivauksen avulla. Myös reunavyöhykkeitä voidaan hoitaa valikoivan raivauksen avulla. Raivauksen tavoitteena on ylläpitää puoliavoimuutta, säilyttäen kuitenkin vanhat komeat puut (lisää lumokohteiden raivausohjeita löytyy kappaleesta 7).
Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

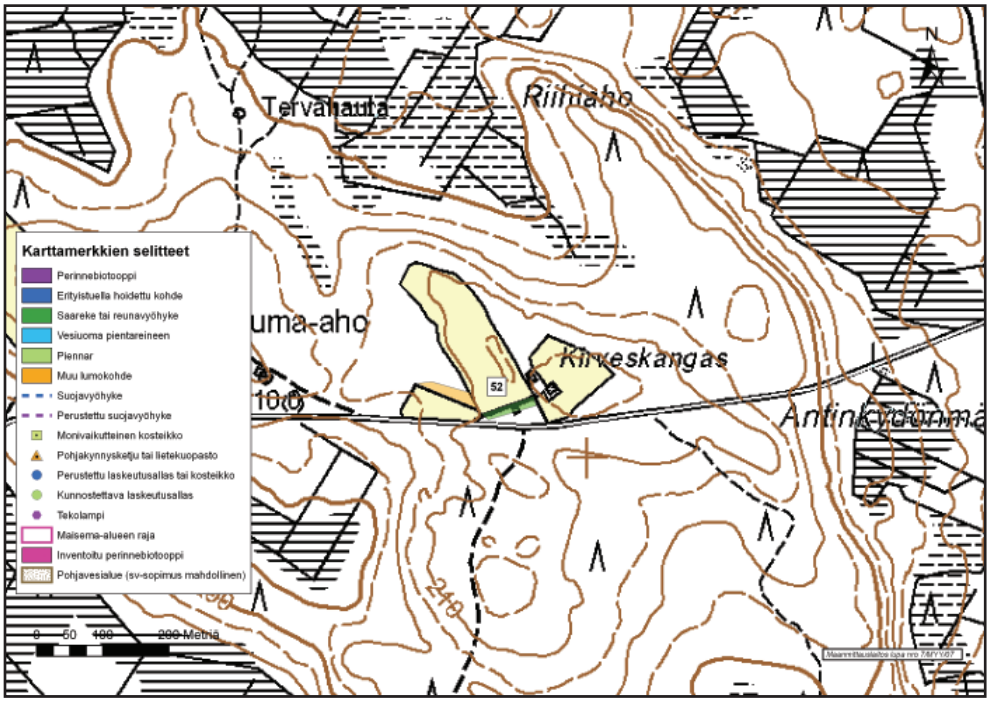

Kartta 9. Kohde 52.

7 Kohteiden yleisiä hoito-ohjeita

Tässä kappaleessa on esitelty lumo-kohteiden elinympäristötyyppien erityispiirteitä ja niiden yleisiä hoito-ohjeita. Ohjeita voidaan soveltaa kohteille kohdekohtaisten hoito-ohjeiden lisäksi. Suojavyöhykkeiden ja kosteikkojen erityispiirteitä, perustamista ja hoitoa esitellään kappaleessa 8.

7.1

Perinnebiotoopit

Perinteisen maatalouden muovaamat perinnebiotoopit ovat luontotyyppejä, jotka ovat syntyneet kaskeamisen, pitkä-aikaisen laidunnuksen tai niiton tuloksena. Perinnebiotooppityyppejä ovat esimerkiksi erilaiset niityt, hakamaat ja metsälaitumet. Perinnebiotoopit ovat luontotyypeistä lajirikkaimpia, ja niiden säilyttäminen vaatii aktiivista hoitoa. Näille on muodostunut jatkuvan kasvimassan poiston seurauksena omaleimainen, karuun maaperään sopeutunut, runsaasti heiniä ja kukkivia ruohoja käsittävä kasviyhteisö. Keskisuomalaisella niityllä voi yhdellä neliömetrillä esiintyä jopa 30 eri kasvilajia. Monimuotoisella kasvillisuudella taas viihtyy runsas hyönteislajisto. Perinnebiotooppien lajisto on nykypäivänä suuresti harvinaistunut. Suurin syy perinnebiotooppien vähenemiseen on ollut maatalouden harjoittamisessa tapahtuneet muutokset 1900-luvulla.

Perinnebiotooppien hoidossa paras hoitomenetelmä on se miten ne ovat alun perin syntyneetkin, eli laidunnus luonnonlaitumilla ja niitto niittoniityillä. Käytännössä eri hoitomuotoja voidaan kuitenkin käyttää tilanteen ja resurssien mukaan ja paras tulos perinnebiotoopeilla saadaan usein eri hoitomenetelmiä yhdistelemällä. Alla on esitelty perinnebiotoopeille sopivia hoitomuotoja.

Laidunnus

Laidunnus on hyvä hoitomuoto kaikille perinnebiotoopeille. Perinteisen kaltainen laidunnus vähentää maaperän ravinteisuutta ja pitää kasvillisuuden lyhyenä. Laidunnuksen etuja on myös eläinten tehokkuus vesakontorjujina, jolloin säännöllistä raivausta joudutaan tekemään harvemmin. Metsälaitumet tulee aina hoitaa laiduntamalla. Alla on esitelty yleisiä ohjeita laidunnuksen järjestämisestä perinnebiotoopeilla:

- Perinnebiotoopit tulee laiduntaa erillään peltolaitumista haitallisen rehevöitymisen välttämiseksi. Rehevöityminen johtaa ravinneköyhään maaperään sopeutuneen arvokkaan niittykasvillisuuden taantumiseen ja ns. ongelmalajien, esimerkiksi nokkosen, vadelman, koiranputken ja maitohorsman runsastumiseen.
- Eläimille ei tule antaa lisäruokaa perinnebiotoopille haitallisen rehevöitymisen takia. Laiduneläinten riittävä ravinnonsaanti tulee turvata hyvin suunnitellun laidunkierron avulla.
- Perinnebiotooppien tuotto vaihtelee vuosittain, mistä syystä laidunpaineeseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Hyvin suunnitellun laidunkierron avulla vältetään luonnonlaidunten yli- tai alilaidunnus.
- Eläinten juomapiste ja kivennäiset tulee sijoittaa kohtaan, jossa kasvillisuus ei ole erityisen edustavaa, sillä kyseinen alue kuluu helposti mullokselle.

Laidunnuksen avulla avoimet ja puoliavoimet perinnebiotoopit säilyttävät erityispiirteensä – valoisa kenttäkerros ja monimuotoinen kasvillisuus säilyy. Karja myös rikkoo maaperää kevyesti, jolloin maaperän siemenpankissa olevat niittykasvien siemenet pääsevät itämään.

Niitto

Perinteisten niittoniittyjen paras hoitotapa on niiton jatkaminen. Käytännössä niitto on myös hyvä hoitomuoto, jos perinnebiotoopeille ei pystytä järjestämään laidunnusta. Laajojen alueiden ja etenkin hakamaiden hoidossa laidunnus on kuitenkin niittoa usein helpompi ja kustannustehokkaampi hoitomuoto. Koneellisen niiton järjestäminen kivisellä niityllä saattaa sekin olla hankalaa, jolloin laidunnus voi olla järkevämpi hoitomuoto. Alla on esitetty muutamia niittoon liittyviä yleisiä ohjeita:

- Niiton paras ajankohta on heinäkuun puolen välin jälkeen, jolloin niittykasvit ovat ehtineet kukkia ja siemenet kypsyä.
- Rehevöityneet alueet voidaan niittää kahdesti kesässä – alkukesästä, jolloin kasvit eivät vielä ole ehtineet siementää, ja loppukesästä, jos varret nousevat vielä uuteen kasvuun.
- Niittovälineistä parhaimmat ovat leikkaavat terät. Leikkaavia teriä on perinteinen viikate ja useat erilaiset niittokoneet. Murskaavia teriä, esim. siimaleikkuria, voidaan käyttää ongelmakasvien niitossa.
- Niitetty kasvillisuus voidaan jättää muutamaksi päiväksi maahan ennen korjaamista, jolloin kasvien siemenet ehtivät varista.
- Niittojäte tulee korjata pois alueelta, jotta se ei jää rehevöittämään maaperää. Rehevöityminen johtaa ravinneköyhään maaperään sopeutuneen arvokkaan niittykasvillisuuden taantumiseen ja ns. ongelmalajien, esimerkiksi nokkosen, vadelman, koiranputken ja maitohorsman runsastumiseen.
- Runsaskukkaisilla niityillä tulisi jättää joka vuosi vaihteleva kohta niittämättä, jolla turvataan hyönteisten ravinnonsaanti.
- Uhanalaiset kasvit tulee säästää niitossa.

Laidunnetuilla alueilla voidaan niiton avulla torjua ei toivottuja kasveja, kuten esimerkiksi nokkos-, koiranputki- ja hierakkakasvustoja.

Raivaus

Kauan käyttämättä ollut perinnebiotooppi saattaa vaatia ennen laidunnuksen tai niiton aloittamista peruskunnostuksen, jossa raivauksen avulla avataan jo umpeenkasvaneita kohtia avoimemmiksi. Hakamailla ja metsälaitumilla raivaus tulisi tehdä vähitellen, koska juuristosta vapautuvat ravinteet ja lisääntynyt valon määrä voivat edesauttaa ei toivottujen kasvien, kuten vadelman ja maitohorsman, yleistymistä. Ei toivottujen kasvien ilmaantumista raivauksen jälkeen voi estää tavallista voimakkaamman laidunnuksen avulla.

Hakamailla puustoa tulisi raivata ryhmiin, siten että väleihin jää avoimia niittyaukkoja. Metsälaitumilla harvennetaan puustoa siten että jo olemassa olevat niittyaukot suurenevat. Puista säästetään etenkin lehtipuita, vanhoja ja suuria puita, lahopuita ja katajia. Puusto tulee säilyttää eri-ikäisenä ja lajisuhteiltaan monipuolisena. Raivaustähde kerätään pois rehevöittämästä maaperää. Usein jo hoidossa olevilla perinnebiotoopeillakin tarvitaan ylläpitoraivausta avoimuuden säilyttämiseksi. Metsäsaarekkeiden ja reunavyöhykkeiden raivauksen yleisiä ohjeita voidaan soveltaa myös perinnebiotooppien raivaukseen.

7.2

Metsäsaarekkeet ja reunavyöhykkeet

Pelloilla sijaitsevat metsäsaarekkeet ja reunavyöhykkeet luovat vaihtelua viljelymaisemaan. Niiden kasvilajisto on usein monipuolista ja ne tarjoavat suoja-, ruokailu- ja pesimispaikkoja eläimille. Avointen viljelysten ja metsän väliin jäävällä vaihtelevalla, lajistoltaan monipuolisella reunavyöhykkeellä on enemmän lajeja kuin metsässä tai pellolla. Valikoiva, luonnon monimuotoisuutta edistävä raivaus on saarekkeiden ja reunavyöhykkeiden yleisin hoitomuoto. Raivauksen avulla pyritään palauttamaan tai säilyttämään kohteiden avoin, puoliavoin tai kerroksellinen rakenne.

Lämpimät, etelänpuoleiset peltojen reunavyöhykkeet ovat usein niittykasvien kasvupaikkoja. Raivauksen avulla voidaan reunavyöhykkeiden ja saarekkeiden reunoilta poistaa vesakkoa ja nuorta puustoa, jotta aluskerros pysyy valoisana ja kasvillisuus monimuotoisena. Raivausta tulisi tehdä vain vähän kerrallaan, sillä voimakkaan raivauksen seurauksena voi alueen kasvillisuus muuttua maitohorsma- ja vadelmavaltaiseksi. Raivauksen jälkeisellä laidunnuksella tai niitolla voidaan vähentää ei toivottujen kasvien ilmaantumista. Tällöin myös ylläpitoraivauksen tarve vähenee. Alla on esitetty muutamia raivaukseen liittyviä yleisiä ohjeita:

- Reunavyöhykkeiden ja saarekkeiden reuna-alueita aukottamalla luodaan avoimien ja peittävien kohtien vuorottelua.
- Erikokoisten puiden ja pensaiden muodostamaa kerroksellisuutta vaalitaan.
- Reunavyöhykkeiden ja metsäsaarekkeiden puustosta tulee muodostaa mahdollisimman monipuolinen laji- ja ikärakenteen suhteen.
- Raivauksessa tulee suosia lehtipuuta: etenkin järeitä haapoja, tuomia, raitoja, leppiä ja jaloja lehtipuita säästetään.
- Raivauksessa tulee suosia vanhoja ja suuria puita, lahopuita ja pökkelöitä. Lahopuu on luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeää, sillä se tarjoaa kolopesiville linnuille luontaisia pesäpaikkoja. Lisäksi lahopuuta käyttävät monet hyönteiset ja muut selkärangattomat ravintonaan ja pesäpaikkanaan. Selkärangattomat taas toimivat lintujen ravinnonlähteenä. Lahopuulla viihtyvät myös monet sienet, käävät, sammalet ja jäkälät.
- Raivauksessa tulee suosia katajia ja marjovia lajeja, kuten esimerkiksi pihlajia, terttuseljia, punaherukkaa ja tuomea. Marjat toimivat useiden lintujen ja riistan ravinnonlähteinä.
- Raivauksessa syntyvät tähteet korjataan pois alueelta, jotta ne eivät jää rehevöittämään maaperää ja peitä allensa aluskasvillisuutta.
- Raivaus tulee tehdä lintujen muutto- ja pesimäkauden ulkopuolella.

Pelloilla sijaitsevien metsäsaarekkeiden ja peltojen reunavyöhykkeiden hoitoon sopii parhaiten laidunnus. Käytännössä saarekkeet, reunavyöhykkeet ja pientareet ovat usein laidunnettuja ja niille on saattanut kehittyä perinnebiotoopeille tyypillistä kasvillisuutta. Etenkin matalakasvuiset ja vähäravinteisuutta suosivat kasvilajit hyötyvät laidunnuksesta. Isot saarekkeet olisi hyvä laiduntaa omina lohkoinaan erillään peltolaitumista, jos mahdollista. Reunavyöhykkeiden ja saarekkeiden niittykasvillisuutta voidaan myös niittää, jolloin etenkin niittojätteen poiskorjauksen avulla kasvillisuus voi monipuolistua. Kohteiden hoito on hyvä toteuttaa sekä lajistollinen että rakenteellinen monimuotoisuus huomioiden.

7.3

Erilaiset pientareet ja muut lumo-kohteet

Varsinaisten niittyjen vähenemisen myötä vastaavanlaisten avoimien ja usein paahteisten ympäristöjen, kuten teiden ja peltojen pientareiden sekä reunavyöhykkeiden, rooli niittykasvien kasvupaikkana on korostunut. Runsaskukkaisten pientareiden kasvillisuus hyötyy niitosta. Niittojäte olisi hyvä korjata pois alueelta, jotta se ei jää rehevöittämään maaperää. Niiton ja niittojätteen poiskorjuun avulla rehevien pientareiden kasvillisuus voi monipuolistua ja matalakasvuisemmat ja köyhemmässä maaperässä viihtyvät niittykasvit yleistyä. Pientareiden umpeenkasvua voidaan estää raivauksen avulla. Raivausjäte tulisi kerätä pois alueelta, jotta se ei peittäisi alleen kasvillisuutta ja lahotessaan rehevöittäisi maaperää.

Joki- ja purouomat pientareineen ovat maatalousalueiden luonnon monimuotoisuutta lisääviä elinympäristöjä, jotka toimivat avoimessa peltoympäristössä ekologisina käytävinä. Eläimet eivät ylitä avoimia peltoalueita mielellään. Uomien suojaisia pientareita pitkin ne voivat kulkea rauhassa. Uomat pientareineen ovat myös luonnonvaraisien kasvien kasvupaikkoja. Runsas mesikasvillisuus toimii taas useiden hyönteisten ravinnonlähteenä. Lisäksi vesiuomat pientareineen ovat useiden eläinten suoja- ravinto- ja pesimispaikkoja.

Joki- ja purouomien hoidossa raivaus on yleisin hoitomuoto. Raivauksen avulla pientareiden avoimet kohdat pidetään edelleen avoimina. Metsäsaarekkeiden ja reunavyöhykkeiden raivauksen yleisiä ohjeita voidaan soveltaa myös vesiuomien pientareiden raivaukseen. Puuston raivauksessa tulee kuitenkin olla tavallista varovaisempi, sillä kasvillisuus sitoo rantapenkkaa ja sen liiallinen poistaminen voi johtaa penkereen sortumiseen ja eroosioon. Avoimia pientareita voidaan hoitaa myös niittämällä. Niittojäte olisi hyvä korjata pois alueelta, jotta se ei jää rehevöittämään maaperää. Lisäksi joki- ja purouomia voidaan hoitaa laidunnuksen avulla. Laidunnuksen järjestämisessä on kuitenkin vesistönsuojelullisista syistä kiinnitettävä erityistä huomiota penkereiden sortumavaaraan.

Muita maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuskohteita ovat esimerkiksi vanhat ladot ja muut perinteiseen maatalouteen liittyvät rakennukset ympäristöineen sekä kiviaidat ja puukujanteet pientareineen. Näiden kohteiden ympäristöä voidaan usein hoitaa niittämällä ja raivaamalla. Niiton ja raivauksen avulla kohteet saadaan paremmin esille maisemassa. Niiton ja niittojätteen poiskorjauksen avulla voidaan myös ylläpitää ja monipuolistaa kohteissa mahdollisesti esiintyvää niittykasvillisuutta. Raivausjäte olisi hyvä korjata pois, jotta se ei jää rehevöittämään maaperää. Puukujanteita voidaan hoitaa istuttamalla uusia puita vanhojen tilalle sekä poistamalla huonokuntoisia oksia. Lahopuuta tulisi kuitenkin säästää mahdollisuuksien mukaan, sillä se lisää kohteen monimuotoisuusarvoa.

8 Hoidon toteutus ja rahoitus

Maatalouden ympäristötuen erityistuet ovat maatalousympäristöjen luonnon monimuotoisuuskohteiden hoidon pääasiallinen rahoitusmuoto. Erityistukia voi hakea viljelijä, joka on sitoutunut ympäristötukijärjestelmän perus- ja lisätoimenpiteiden noudattamiseen. Tuki voi olla 5- tai 10-vuotinen ja se määräytyy hoitotyöstä aiheutuneista kuluista ja tulonmenetyksistä. Perinnebiotooppien peruskunnostukseen ja monivaikutteisen kosteikkojen perustamiseen on myös mahdollista hakea ei-tuotannollisten investointien tukea.

8.1

Ympäristötuen erityistuet

Alla esitellyt erityistuet ovat erityisesti suunnattu maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden suojelu- ja -hoitotoimien tukemiseen sekä vesistönsuojelun edistämiseen. Tarkemmat tiedot sopimusehdoista löytyvät sopimuksien hakemuslomakkeista. Sopimusehtoihin tulisi tutustua hyvin ennen tukien hakemista.

Perinnebiotooppien hoito

Perinnebiotooppien hoitoon kohdistettu erityistuki pohjautuu kustannusarviossa esitettyihin hoitokustannuksiin ja on enintään 450 euroa hehtaarilta. Sopimusalan on oltava vähintään 0,30 hehtaaria ja se voi koostua useammasta lohkosta, siten että kunkin lohkon on oltava kooltaan vähintään 0,05 hehtaaria. Pienialaisille kohteille (5—10 aaria) tuki on kiinteä 135 euroa/kohde. Tavallisimpia hoitotoimenpiteitä perinnebiotoopeilla ovat laidunnus, raivaus ja niitto. Sopimus edellyttää, että alueita ei muokata, lannoiteta, ojiteta, metsitetä tai käytetä torjunta-aineita. Alueet tulee pääsääntöisesti aidata irti peltolaitumista ja eläimille ei tule antaa sopimusalueelle lisärehua. Hoitotoimenpiteistä pidetään hoitopäiväkirjaa. Perinnebiotooppisopimukset ovat 5-vuotisia.

Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen

Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuen avulla voidaan hoitaa luonnon monimuotoisuuden ja maiseman kannalta tärkeitä ympäristöjä. Erityistuen tavoitteena on myös lisätä viljelymaiseman avoimuutta sekä säilyttää ja parantaa historiallisesti ja kulttuurisesti arvokkaita kohteita. Hoidettavia kohteita voivat olla esimerkiksi monipuoliset peltojen metsäsaarekkeet ja reunavyöhykkeet, pientareet, pienet kosteikot, vanhat ladot, puukujanteet ja kiviaidat ympäristöineen.

Sopimusalue voi olla peltoa tai pellon välittömässä läheisyydessä sijaitsevaa aluetta. Tämän lisäksi viljely- ja laidunkäytön ulkopuolelle jääneet alueet voivat sisältyä sopimusalueeseen, jos viljelyn tai laidunnuksen loppumisesta on kulunut enintään 20 vuotta tai niillä on aikaisempaan asutukseen ja maanviljelyyn liittyviä kiinteitä muinaisjäännöksiä. Peltoalueilla sijaitsevien metsäsaarekkeiden enimmäiskoko voi olla enintään yksi hehtaari ja reunavyöhykkeen maksimileveys 20 metriä. Sopimus edellyttää, että alueita ei lannoiteta tai käsitellä torjunta-aineilla. Hoitotoimenpiteistä pidetään hoitopäiväkirjaa.

Kohteiden tärkeimmät hoitotoimet ovat laidunnus, niitto ja raivaus. Perinnebiotooppien hoidon lailla luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki pohjautuu kustannusarviossa esitettyihin hoitokustannuksiin ja on enintään 450

euroa hehtaarilta. Sopimusalan on oltava vähintään 0,30 hehtaaria ja se voi koostua useammasta lohkosta, siten että kunkin lohkon on oltava kooltaan vähintään 0,05 hehtaaria. Sopimus voi olla 5- tai 10-vuotinen.

Suojavyöhykkeiden perustaminen ja hoito

Pellolle perustettava suojavyöhyke on vähintään 15 metriä leveä monivuotisen kasvillisuuden peittämä hoidettu alue, jolle ei levitetä lannoitteita tai kasvinsuojeluaineita. Tulvapellolle perustettava suojavyöhyke voi tietenkin olla paljon leveämpikin – sen tulisi kattaa koko tulva-alue. Suojavyöhykettä ei saa muokata muutoin kuin perustamisen yhteydessä. Suojavyöhykkeiden tavoitteena on vähentää maa-aineksen, ravinteiden ja muiden haitallisten aineiden kulkeutumista pelloilta vesistöihin ja pohjavesiin. Suojavyöhykkeet myös lisäävät luonnon monimuotoisuutta, luovat maatalousympäristöön ekologisia käytäviä ja edistävät riista- ja kalataloutta. Suojavyöhykkeen perustamista suositellaan vesistön tai valtaojan varressa sijaitseville pelloille, etenkin jos pelto viettää jyrkästi tai kärsii toistuvasti vettymishaitoista tai tulvista.

Valmiit heinä- ja nurmiseokset sopivat suojavyöhykkeiden perustamiseen. Kasvillisuutta voidaan monipuolistaa niittylajeilla, joita voi kerätä itse tai hankkia valmiina sekoituksina. Kosteille alueille sopivat esimerkiksi sarat ja rannoilla viihtyvät kukat. Sopimuksen voidaan myös liittää pellon ja vesistön väliin jäävä luonnontilainen alue, joka voi olla enintään noin 20 metriä leveä, ellei ole erityisiä syitä leveämmän alueen hyväksymiseen.

Suojavyöhykkeiden ensisijainen hoitomuoto on niitto ja niitetyn kasvillisuuden poiskorjuu. Niitto tulee pääsääntöisesti suorittaa kerran kasvukauden aikana, mieluiten loppukesästä (aikaisintaan 1.8.), jolloin se ei häiritse lintujen ja muiden eläinten elinoloja. Niittojäte tulee korjata pois alueelta ja sen saa käyttää hyödykseen esimerkiksi eläinten rehuna tai kuivikkeena. Jätteen voi myös kompostoida tai käyttää silputtuna maanparannusaineeksi. Lisäksi niittojätettä voi käyttää riistan ruokintaan. Alueen laidunnus on mahdollista, jos siitä ei koidu haittaa vesiensuojelulle. Laidunnus järjestään erillään lannoitetuista nurmilaitumista eikä eläimille anneta lisäruokaa. Laidunpaineeseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta alue ei kulu mullokselle tai tiivisty liikaa. Suunnitelmassa perustellut hoitotoimenpiteet voidaan rajoitetusti ulottaa myös suojavyöhykkeen välittömässä läheisyydessä olevalle, suojavyöhykkeen ja vesistön väliin jäävälle luonnontilaiselle ranta-alueelle.

Tukea maksetaan suojavyöhykkeen perustamisesta ja hoidosta syntyneiden kustannuksien ja tulonmenetyksien perusteella. Kohtuulliset suunnitelmakustannukset voidaan myös sisällyttää kustannuksiin. Tuen suuruus on A- ja B-tukialueella enintään 450 € hehtaarilta ja C-alueella enintään 350 euroa hehtaarilta. Sopimusalan on oltava vähintään 0,3 ha ja se voi koostua useammasta lohkosta siten, että kunkin lohkon on oltava kooltaan vähintään 0,05 ha. Sopimus voi olla 5- tai 10-vuotinen.

Monivaikutteisen kosteikon hoito

Kosteikot ovat elinympäristöjä, jotka ovat osa maatalousalueiden luonnon monimuotoisuutta. Ne ovat usein tärkeitä linnuston kannalta ja voivat toimia eläinten suoja-, ruokailu- ja pesimispaikkoina. Maatalousalueilla kosteikkoja on mm. ojien yhtymäkohdissa, rantavyöhykkeillä ja peltojen painanteissa. Kosteikoille tunnusomaista on alueen pysyminen veden vallassa ainakin osan vuotta ja yleisesti kosteat olosuhteet. Alueille tunnusomaista on kosteille paikoille tyypillinen kasvillisuus, esimerkiksi eri sara- ja vihvilälajit.

Kosteikkoja voidaan perustaa niille sopiviin paikkoihin ei-tuotannollisten investointien tuella, jonka jälkeen kohteelle tulee tehdä sen hoitoa koskeva 5- tai 10-vuotinen erityistukisopimus. Myös muut, maatalouden ympäristötukijärjestelmän mukaisesti perustetut kosteikot ja laskeutusaltaat voivat tulla hoitosopimuksen piiriin, kun aiempi erityistukisopimus on päättynyt. Sopimuksen kohteena oleva kosteikko

ja laskeutusallas on voitu perustaa myös muulla rahoituksella. Sopimusalueen osaksi voidaan hyväksyä yksittäinen peltoala tai muu kuin peltoala, jos se on vähintään 0,05 ha. Sopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että sopimukseen sisällytettävä ala on yhteensä vähintään 0,30 hehtaaria.

Monivaikutteisten kosteikkojen hoito -erityistukisopimuksella voidaan pienentää maatalouden aiheuttamaa vesistökuormitusta, lisätä luonnon monimuotoisuutta sekä edistää riista-, kala- ja raputaloutta. Sopimus voidaan tehdä alueelle, jossa peltoa on yli 20 % vesistön tai valta-ojan kosteikon yläpuolisesta valuma-alueesta. Tuen suuruus määräytyy hoitotoimenpiteistä aiheutuvien kustannusten ja tulonmenetysten perusteella ja on enintään 450 euroa hehtaarilta. Kosteikon hoitotoimenpiteitä voivat esimerkiksi olla kosteikkoon kertyneen lietteen poistaminen, kosteikon ympäristön hoito raivaamalla, niittämällä tai laiduntamalla sekä patorakenteiden ylläpitokorjaukset ja -tarkistukset.

8.2

Ei-tuotannollisten investointien tuki

Ei-tuotannollisten investointien tuet ovat uusi tukimuoto, jota on voitu hakea perinnebiotooppien uudelleen käyttöönotton vaativiin peruskunnostustoimenpiteisiin ja monivaikutteisten kosteikkojen perustamiseen vuodesta 2008 lähtien.

Perinnebiotoopit

Edellisellä ohjelmakaudella huomattiin käytöstä pois jääneen perinnebiotoopin kunnostustoimenpiteiden ja käyttöönottamisen olevan niin kallista, ettei perinnebiotooppien hoitoon tarkoitettu erityistuki kata siitä koituvia kustannuksia kokonaan. Ohjelmakaudella 2007-2013 on vuodesta 2008 lähtien mahdollista hakea perinnebiotoopin käyttöönottoon ja kunnostukseen ei-tuotannollisten investointien 1-2 vuotista tukea. Myös tämä tuki perustuu kustannusarvioon ja sen kattotaso on erityistukea korkeampi, enintään 675 euroa hehtaarilta. Käytännössä peruskunnostuksen hoitotoimia ovat kunnostettavan perinnebiotoopin alkuraivaus ja aitaus. Ei-tuotannollisten investointien tuen saaminen edellyttää sitoutumista perinnebiotoopin erityistukeen kunnostuksen jälkeen.

Monivaikutteiset kosteikot

Monivaikutteisen kosteikon perustamista tullaan rahoittamaan ei-tuotannollisten investointien tuella vuodesta 2008 lähtien. Perustaminen on toteutettava ensisijaisesti patoamalla luontaisesti sopiville paikoille pellolle, pellon reuna-alueille tai metsämaalle. Ei-tuotannollisten investointien tukea maksetaan tulonmenetysten ja hyväksyttyjen toteutuneiden kustannusten mukaan kosteikon perustamisesta enintään 4000 euroa hehtaarilta

Kosteikon perustamiseen voidaan myöntää tukea sellaisilla alueilla, joilla peltoja on yli 20 % kyseisen vesistön tai valtaojan yläpuolisesta valuma-alueesta. Tukea voidaan myöntää sellaiseen kosteikon perustamiseen, joka toteutetaan Suomenlahteen, Saaristomereen ja Selkämereen laskevien jokivesistöjen valuma-alueilla ja sellaisten järvien valuma-alueilla, missä perustamisella voidaan merkittävästi pienentää maatalouden aiheuttamaa vesistökuormitusta ja lisätä maatalousalueiden luonnon monimuotoisuutta sekä edistää riista-, kala- tai raputaloutta. Kosteikko voidaan perustaa edellä mainittujen alueiden lisäksi muuhun luontaisesti sopivaan ja ympäristönhoidon kannalta tarkoituksenmukaiseen paikkaan, jos tämä katsotaan yleissuunnitelmassa tarpeelliseksi. Yleissuunnitelmalla tarkoitetaan alueellisen ympäristökeskuksen laatimaa kosteikkojen yleissuunnitelmaa, jossa alueelliset ja paikalliset olosuhteet sekä vesiensuojelu- ja muut ympäristötavoitteet huomioon ottaen selvitetään kosteikkojen perustamisedellytyksiä laajemmalla alueella.

Kosteikot ja tulva-alueet on perustettava niin, että ne pidättävät mahdollisimman tehokkaasti valuma-alueelta tulevaa kiintoaine- ja ravinnekuormitusta. Alueen, jolle kosteikko perustetaan, tulee olla enintään yhden kilometrin etäisyydellä lähimmistä pelloista. Toimenpiteiden toteuttamisesta ei saa aiheutua olennaisia haittoja kosteikkoalueen ulkopuolella viljeltävien peltojen kuivatustilanteelle. Kosteikon pinta-alan, tulva-alueet mukaan lukien, tulee olla vähintään 0,5 —1,0 % yläpuolisen valuma-alueen pinta-alasta. Ravinteiden fosforipitoinen pintamaa tulee poistaa ainakin pysyvästi veden peittämiksi jääviltä alueilta. Niissä on oltava kiintoainesta laskeuttava syvempi vesialue, joka on tyhjennettävissä. Lisäksi kosteikkoon kuuluu liittää sen hoidon kannalta riittävät suoja-alueet.

8.3

Leader-toimintatapa

Perinnebiotooppien ja monivaikutteisen kosteikkojen hoitoon suunnattuja erityistukia ja ei-tuotannollisten investointien tukea voivat hakea viljelijöiden lisäksi myös rekisteröidyt yhdistykset Leader-toimintatavan kautta. Erityistukisopimusten tekemisen edellytyksenä on, että sopimukseen sisältyvät toimenpiteet tukevat sen paikallisen maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteita, jonka soveltamisalueella sopimusalue sijaitsee. Sopimuksen tekemisen edellytyksenä ei ole ympäristötukea koskevan sitoumuksen voimassaolo. Hakemuksen allekirjoittajalla on oltava yhdistyksen nimenkirjoittamisoikeus - sopimukseen on liitettävä selvitys tästä. Hakemuksen liitteeksi on myös laitettava kopio sen kokouksen pöytäkirjasta, jossa sopimuksen hakemisesta on päätetty. Sopimusalue on luonnollisesti oltava yhdistyksen hallinnassa koko sopimusajan (liitteeksi vuokrasopimus). Ei-tuotannollisten investointien tuen saaminen edellyttää sitoutumista erityistukeen investointituen jälkeen. Muuten yhdistyksiä koskevat lähes samat sopimusehdot ja hakumenettelyt kuin ympäristötukeen sitoutunutta viljelijää. Lisätietoja tuista ja hakumenettelystä löytyy kappaleen 8 muista luvuista ja esimerkiksi Keski-Suomen ympäristökeskuksen verkkosivuilta (yhteystiedot lopussa).

8.4

Erityistukien hakeminen

Kaikki maatalouden ympäristötuen erityistukihakemukset liitteineen toimitetaan TE-keskuksen maaseutuosastolle huhtikuun loppuun mennessä. Maksatusta on haettava vuosittain. TE-keskus pyytää ympäristökeskukselta lausunnon kohteen luonnonarvoista, maisemallisesta ja vesiensuojelullisesta merkityksestä sekä suunnitellun hoidon tarkoituksenmukaisuudesta. Myönteinen tukipäätös edellyttää ympäristökeskuksen puoltavaa lausuntoa.

Tukihakemukseen on liitettävä kohteen sijaintikartta, tarkka hoitosuunnitelma, kustannusarvio ja mahdolliset vuokrasopimukset. Hoitosuunnitelma sisältää kohteen yleiskuvauksen, lohkojen pinta-alat, selostuksen hoidon tavoitteista ja vaikutuksista. Lisäksi esitetään kohdealueen peruskunnostus- ja vuosittaiset hoitotoimenpiteet ja hoitotöiden aikataulut. Hoitosuunnitelmaa ja kustannusarviota laadittaessa tulisi näiden olla mahdollisimman tarkkoja ja yksityiskohtaisia. Suunnitelman kustannusarvioineen tulee olla realistinen: siihen ei tule kirjata hoitotoimia, joita ei todellisuudessa pystytä toteuttamaan. Myös kustannusarvion olisi hyvä pysyä sopimuksessa määrättyjen enimmäiskustannusten sisällä, koska suunnitelmassa esitetyt hoitotoimet tulee suorittaa, vaikka tuki ei näitä enää kattaisikaan. Viljelijä voi laatia hoitosuunnitelman kustannusarvioineen itse tai teettää sen esimerkiksi ProAgrian maisemanhoidon neuvojalla tai muulla konsultilla.

8.5

Lupa-asiat

Perustettavan kosteikon paikka on valittava siten, ettei kosteikosta tai sen rakentamisesta aiheudu haittaa suojelluille luontokohteille, ympäristölle tai vesistön tilalle. Kosteikon rakentaminen tulisi suunnitella myös niin, että siitä ei koidu haittaa lähialueen peltojen kuivatukselle. Vesiuomaan tai sen läheisyyteen tehtävää toimenpidettä suunniteltaessa onkin neuvoteltava kaikkien sen mahdollisen vaikutusalueen maanomistajien kanssa.

Vesilupaa tarvitaan mikäli kosteikon perustamisen voidaan olettaa aiheuttavan ympäristöön merkittäviä muutoksia ja haittoja tai kosteikko rakennetaan uomaan, jonka katsotaan olevan vesistö. Lisäksi kaava-alueilla on varmistettava rakentamista koskevat kaavamääräykset ja mahdollinen toimenpideluvan tai maisematyöluvan tarve. Suurempien hankkeiden yhteydessä tulisi aina ottaa yhteys alueelliseen ympäristökeskukseen tai kuntaan ja tiedustella toimenpiteen luvantarpeesta.

8.6

Muut rahoitusmahdollisuudet

Maatalousympäristöön sijoittuu usein myös vanhoja rakennuksia, jotka saattavat olla kulttuurihistoriallisesti arvokkaita. Vanhan rakennuskannan kunnostukseen on mahdollista hakea avustuksia tai korkotuettua lainaa. Keski-Suomen ympäristökeskus jakaa toimialueellaan vuosittain ympäristöministeriölle osoitettua rakennusperinnön hoitoon tarkoitettua määrärahaa, jota voi hakea kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten rakenteiden korjaamiseen. Lisätietoja ja hakemuspohja löytyy ympäristöhallinnon verkkosivuilta www.ymparisto.fi > Maankäyttö ja rakentaminen > Rakennusperintö ja kulttuuriympäristö > Rahoitus ja avustukset > Avustushakemus rakennusperinnön hoitoon.

Museovirasto puolestaan jakaa sekä yksityisille henkilöille että yhteisöille tukia rakennusten entisöintiin. Museoviraston entisöintiavustukset on tarkoitettu rakennusten historialliseen asuun liittyvään entisöimiseen ja kunnostamiseen, ei peruusparantamiseen. Lisätietoja löytyy Museoviraston verkkosivuilta www.nba.fi > Rakennusperintö > Rakennusten entistämisavustus.

Lisäksi TE-keskukset myöntävät korkotuettua lainoitusta asuinympäristön parantamiseksi esimerkiksi kulttuurihistoriallisesti tai rakennustaiteellisesti arvokkaita rakennuksia peruskorjaamalla. Lisätietoja: TE-keskus (yhteystiedot luvun lopussa).

Yhteystietoja

Keski-Suomen TE-keskus
Cygnaeuksenkatu 1, PL 44
40101 Jyväskylä
Puhelin: 010 60 24500 (vaihde)
Faksi: 010 60 24606
Internet: www.te-keskus.fi

Keski-Suomen ympäristökeskus
Ailakinkatu 17, 40100 Jyväskylä, PL 110
40101 Jyväskylä
Puhelin: 020 610 110 (vaihde)
Puhelin: 020 690 170 (asiakaspalvelupiste)
Faksi: 020 490 5811
Internet: www.ymparisto.fi/ksu

Oppaat, julkaisut ja hakulomakkeet internetissä
Erityistukien hakuun tarkoitetut hakulomakkeet löytyvät Maa- ja metsätalousministeriön internetsivuilta: lomake.mmm.fi > Maatilat ja maatilainvestoinnit > Viljelijätuet > Ympäristötuen erityistuet.

Erityistukien hakuun suunnatut oppaat löytyvät Maaseutuviraston sivuilta: www.mavi.fi > Viljelijätuet > Hakuoppaat, ohjeet, koulutusmateriaali > Ympäristötuen erityistukien oppaat.

Keski-Suomen ympäristökeskuksen verkkosivuilta löytyy linkit edellä mainitulle sivuille ja esimerkiksi valmiita hoitosuunnitelmapohjia sekä ohjearvotaulukko erityistukisopimuksissa hyväksyttävistä kustannuksista, joita voi käyttää apunaan hakemusta laatiessa: www.ymparisto.fi/ksu > Luonnonsuojelu > Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuus > Maatalouden ympäristötuki

Suojavyöhykkeiden hoitokortti löytyy ympäristöhallinnon internetsivujen kautta: www.ymparisto.fi > Alueelliset ympäristökeskukset > Lounais-Suomen ympäristökeskus > Ympäristönsuojelu > Maatalouden ympäristönsuojelu

Tietoa erilaisista elinympäristötyypeistä ja niiden hoidosta saa oppaasta Maatalousalueiden lumoava luonto – luonnonhoidon opas keskisuomalaisille viljelijöille, joka löytyy ProAgria Keski-Suomen verkkosivuilta: www.proagria.fi/ks > Keski-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset > Maisema

Monivaikutteisten kosteikkojen mitoituksen ja rakentamisen suunnitteluun suunnattu opas; Maatalouden monivaikutteisten kosteikkojen suunnittelu ja mitoitus löytyy Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) sivuilta: www.ymparisto.fi/syke > Julkaisut > SYKEn julkaisut Suomen ympäristö -sarjassa > SYKEn julkaisut Suomen ympäristö -sarjassa 2007.

Neuvontapalveluja erityistukihakemukseen liitettävän tarkemman hoitosuunnitelman laadintaan tarjoavat

Perinnebiotooppien hoito, luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen sekä suojavyöhykkeet:
Toivo Poikonen
Karstula ja Kyyjärvi
0500 907 696
toivo.poikonen@kotinet.com

Kosteikkosuunnitelmat:
Suomen Salaojakeskus Oy
Jari Uusitalo
Pihtipudas
0400 244 339
jari.uusitalo@sskoy.fi

Lähteet

Heikkilä M. (toim.) 2002. Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitteluopas. Suomen ympäristö 591. Ympäristöministeriö. Helsinki.

Horppila-Jämsä L. ja Salminen M. 1996. Keski-Suomen maakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisema-alueet. Keski-Suomen liiton julkaisu B61. Jyväskylä.

Horppila-Jämsä L. 2005. Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma, Äänekosken Honkola ja Koivisto. Keski-Suomen ympäristökeskuksen monistesarja 63. Jyväskylä.

Härjämäki K. ja Kaljonen M. 2007 Niityltä kartalle ja käytäntöön – Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelun vaikuttavuus. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 6. Suomen ympäristökeskus.

Jäppinen J. (toim.) 2006. Viestejä maisemassa. Keskisuomalainen kulttuuriympäristö. Minerva Kustannus oy.

Kareksela S. 2005. Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma. Kinnulan Muhola ja Urpila. Keski-Suomen ympäristökeskuksen monistesarja 64. Jyväskylä.

Karhunen A. Paavilainen P. & Tarvainen H. 2006 Maatalousalueiden kosteikkojen ja suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma, Kisko. Lounais-Suomen ympäristökeskuksen raportteja 6. Lounais-Suomen ympäristökeskus.

Karhunen A. 2007. Maatalousalueiden monivaikutteisten kosteikkojen yleissuunnitteluopas - ohjeita suunnittelijalle. Lounais-Suomen ympäristökeskuksen raportteja 1. Lounais-Suomen ympäristökeskus.

Keski-Suomen ympäristökeskuksen verkkosivut: www.ymparisto.fi/ksu

Kivelä R. 2000. Keski-Suomen perinnemaisemat. Alueelliset ympäristöjulkaisut 175. Jyväskylä.

Maa- ja metsätalousministeriö 2007. Maatalouden ympäristötuen erityistuet v. 2007-2013 –oppaat: Maaseutuviraston (MAVI) internetsivut: www.mavi.fi

Maa- ja metsätalousministeriö 2007. Maatalouden ympäristötuen erityistukien hakemuslomakkeet: Maa- ja metsätalousministeriön internetsivut: lomake.mmm.fi

Näreaho T., Jormola J., Laitinen L. & Sarvilinna A. 2006. Maatalousalueiden perattujen purojen luonnonmukainen kunnossapito. Suomen ympäristö 52. Suomen ympäristökeskus.

ProAgria Keski-Suomi/Maa- ja kotitalousnaiset ja Keski-Suomen TE-Keskus 2006. Maatalouden lumoava luonto – luonnonhoidon opas keskisuomalaisille viljelijöille. Jyväskylä.

Puustinen M., Koskiaho J., Jormola J., Järvenpää L., Karhunen A., Mikkola-Roos M., Pitkänen J., Riihimäki J., Svensberg M. & Vikberg P. 2007. Maatalouden monivaikutteisten kosteikkojen suunnittelu ja mitoitus. Suomen ympäristö 21. Suomen ympäristökeskus.

Virola T. 2004. Luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma. Saarijärven reitti. Moniste 61.
Keski-Suomen ympäristökeskus.

Yliniemi I. 2006. Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma. Jämsän Alhojärven alue. Keski-Suomen ympäristökeskuksen raportteja 1. Keski-Suomen ympäristökeskus.

Yliniemi I. 2006. Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma. Kuhmoisten Ruolahti ja Tehinniemi. Keski-Suomen ympäristökeskuksen raportteja 2. Keski-Suomen ympäristökeskus.

Ympäristökeskuksen paikkatietoaineistot: Ympäristöhallinnon tuottamat ja muilta käyttäjiltä käyttöön hankitut paikkatietoaineistot (GTK, Museovirasto, Maanmittauslaitos).

KUVAILULEHTI

<table>
<tr><td>Julkaisija</td><td colspan="3">Keski-Suomen ympäristökeskus</td><td>Julkaisuaika
2008 Syyskuu</td></tr>
<tr><td>Tekijä(t)</td><td colspan="4">Ilona Yliniemi</td></tr>
<tr><td>Julkaisun nimi</td><td colspan="4">Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden ja monivaikutteisten kosteikkojen yleissuunnitelma, Karstula ja Kyyjärvi</td></tr>
<tr><td>Julkaisusarjan nimi ja numero</td><td colspan="4">Keski-Suomen ympäristökeskuksen raportteja 5 | 2008</td></tr>
<tr><td>Julkaisun teema</td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td>Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut</td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td>Tiivistelmä</td><td colspan="4">Maatalousalueiden monivaikutteisten kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden (Lumo-) yleissuunnittelun tavoitteena on ohjata ja tehostaa maatalotalousympäristön luonnon hoitoa ja vesiensuojelua. Tässä Karstulan ja Kyyjärven yleissuunnitelmassa on kartoitettu Kyyjärven, Kiminginjärven, Kiminginjoen ja Oikarinjoen maatalousvaltaisilla alueilla luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä kohteita sekä määritetty monivaikutteisille kosteikoille luontaisia perustamispaikkoja. Lisäksi yleissuunnitelmassa on osoitettu joitakin suojavyöhykkeiden perustamisen kannalta järkeviä paikkoja.

Suunnitelmaan sisältyy yhteensä 52 kohdetta, joista suurin osa on muodostettu yhdistämällä useita pienempiä erillisiä kohteita. Näistä vesiensuojeluun painottuneita kohteita, kuten kosteikkojen perustamiseen sopivia paikkoja on 15 ja luonnon monimuotoisuus- (lumo-) kohteita on 37.

Yleissuunnittelun tavoitteena on lisätä maanomistajien tietämystä kosteikoiden perustamisesta ja hoidosta sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävistä kohteista ja niiden hoidosta. Pyrkimyksenä on innostaa viljelijöitä hoitamaan kohteitaan luonnon monimuotoisuutta ja vesiensuojelua edistävillä tavoilla ja hakemaan hoidon rahoittamiseksi siihen tarkoitettuja tukia. Yleissuunnitelma toimii pohjana tarkemmille kohdekohtaisille hoitosuunnitelmille ja esitetyt kohteet ovat rahoituspäätöksiä tehtäessä etusijalla. Yleissuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteutus on kuitenkin aina vapaaehtoista.</td></tr>
<tr><td>Asiasanat</td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td>Rahoittaja/ toimeksiantaja</td><td colspan="4">Keski-Suomen ympäristökeskus</td></tr>
<tr><td></td><td>ISBN
978-952-11-3265-0 (nid.)</td><td>ISBN
978-952-11-3266-7 (PDF)</td><td>ISSN
1796-1890 (pain.)</td><td>ISSN
1796-1904 (verkkoj.)</td></tr>
<tr><td></td><td>Sivuja
58</td><td>Kieli
suomi</td><td>Luottamuksellisuus
julkinen</td><td>Hinta (sis.alv 8 %)</td></tr>
<tr><td>Julkaisun myynti/ jakaja</td><td colspan="4">Keski-Suomen ympäristökeskus</td></tr>
<tr><td>Julkaisun kustantaja</td><td colspan="4">Keski-Suomen ympäristökeskus</td></tr>
<tr><td>Painopaikka ja -aika</td><td colspan="4">Edita Prima Oy, Helsinki 2008</td></tr>
</table>

MAATALOUSALUEIDEN LUONNON MONIMUOTOISUUDEN JA MONIVAIKUTTEISTEN KOSTEIKKOJEN YLEISSUUNNITELMA, KARSTULA JA KYYJÄRVI

Karstulan ja Kyyjärven kunnissa kartoitettiin monivaikutteisille kosteikoille luontaisia perustamispaikkoja sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä kohteita. Suunnittelu kohdentui Kyyjärven, Kiminginjärven, Kiminginjoen ja Oikarinjoen maatalousvaltaisille alueille. Tavoitteena on lisätä maatalouden vesiensuojelun kannalta tärkeitä kosteikoita sekä tehostaa luonnon monimuotoisuuden (lumo-) kohteiden hoitoa. Yleissuunnitelmaa voidaan käyttää pohjana tarkemmille hoitosuunnitelmille, joita laaditaan haettaessa maatalouden ympäristötuen erityistukia tai toteutettaessa muita ympäristönhoitoon liittyviä hankkeita.

KESKI-SUOMEN
YMPÄRISTÖKESKUS

ISBN 978-952-11-3265-0 (nid.)
ISBN 978-952-11-3266-7 (PDF)
ISSN 1796-1890 (pain.)
ISSN 1796-1904 (verkkoj.)

KESKI-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS